

Bitidningen

Riksförbundsmöte 2015

Föreningen stöttar Kent Törnkvist
Svensk studie viktig för framtida EU-beslut

Av Biodlare För Biodlare

Lördagsöppet på LP:s Biodling!
T.o m september är det öppet på
helgfria lördagar mellan kl 9-13
Välkomna!!

Nya 6-ramars
avläggarlådan!

LP:s Biodling AB

Ny katalog!
Beställ i web shopen
eller på telefon
0533-63111

Nackakupan

swienty
... for better honey

Allt för din biodling!

Vi köper din honung!

Hör av dig för att få honungsvalet för 2015. shop@lpsbiodling.se eller 0533-63111

Vi köper gärna ditt överskottsvax!

Anmäl dig till vårt nyhetsbrev på www.lpsbiodling.se för att ta del av nyheter och erbjudanden!

Besök vår webshop: www.lpsbiodling.se

Kupor och tillbehör.
Trä- och plastkupor.

Våra egna Töreboda-kläder
och även BJ Sherriff original

**Redskap och
skyddskläder.**

Honungshantering.
Slungare, kärl, silar, glas.

KRAV-godkänt renseri

Bivaxkakor.
Cellstorlekar:
4.9, 5.1, 5.3 mm

VAX KÖPES!
57 kr/kg exkl. moms

Pollenfälla
att placera
framför flustret.

Pollentork.

Töreboda-kupa i EPS
Yttermått 462x462 mm.

Öppettider: Mån-tors 9-17, fre 9-16
Lunchstängt: 12.30-13.30
Stängt alla fredagar i juli och 7/8

Allt för biodlaren
Stor som liten

MS BIREDSKAPSFABRIKEN AB

Tel 0506-102 73 www.biredskapsfabriken.se

Föreningsvänner ställer upp för varann

När jag skriver det här på valborgshelgen så känns det som om våren hade tagit ett rejält kliv bakåt. Som vanligt sätter oron över binas välmående in, är det tillräckligt med foder, hur går det med ynglet och så vidare. Då är det tur att vissa verksamheter löper på som vanligt och skapar trygghet i biodlarlivet. Vår föreningsverksamhet har på allvar dragit igång under april och nu kan vi varje måndagskväll träffas och lufta våra bekymmer och glädjeämnen med bina.

Visst kan man vara biodlare utan att vara med i en organisation men det skulle kännas bra mycket tråkigare och ensammare. För att inte tala om de tillfällen då man får problem med orken eller hälsan, då finns ofta stödet nära till hands. Jag har träffat många biodlare som berättat om sina fantastiska föreningsvänner som har ställt upp med biskötsel under kortare eller längre sjukdomsfall.

Ingmar Wahlström
Styrelseledamot
ingmar.wahlstrom@biodlarna.se

Det här berör frågan om medlemskap. Det finns fortfarande en del föreningar som accepterar vad ni kallar lokala medlemmar. Låt mig en gång för alla slå fast att enligt våra stadgar finns det ingen medlemskategori som heter lokal. Antingen är man med i hela organisationen eller så är man inte medlem. Givetvis kan man precis som i vår förening ta emot vem som helst på våra träffar, bjuda på kaffe, sita och prata och så vidare, men det är bara medlemmar som får ha föreningsuppdrag, vara med på centrala kurser och som räknas in när det gäller vallistor och statistik. Skulle man sedan ha en gammal biräv som på ålderns höst bara vill vara med utan bin så varför kan inte föreningen bjuda på ett hedersmedlemskap några år. Det är han eller hon säkert värd.

Det är viktigt att vi som föreningsaktiva verkligen jobbar för att så många som möjligt faktiskt är medlemmar, givetvis för förbundets skull, men i första hand för er fortsatta verksamhet i föreningarna. Hur ska vi kunna få fram nya människor som tar över föreningens verksamhet när vi inte orkar längre om vi har vant folk vid att det går bra att glida med lite på sidan om och inte behöva ta ansvar?

Nej föreningsliv innebär givetvis ansvar och gemensamt arbete men det ger också mycket tillbaka. Låt oss hjälpas åt med att säkra framtiden för Biodlarna genom att hålla vår fana högt. Det är skillnad på att vara medlem eller bara gratisåkare.

Är det något nummer av Bitidningen du inte fått? Kontakta SBR:s expedition, 0142-482000, sbr@biodlarna.se

Bitidningen

Årgång 114

Redaktion: Storgatan 41 G, 69632 Askersund
Redaktör: Anna Ahné
Telefon: 0142-482006
E-post: anna.ahner@biodlarna.se
Bitidningen utges i 12 nummer årligen varav tre nr är dubbelnummer. Tidningen utkommer strax före aktuell månad.
Material- och annonsinformation: Sid 31.
Manusstopp den första i månaden, knappt en månad före utgivningsdagen.
Tryck: V-TAB Vimmerby
Trycks på miljövänligt papper. ISSN 0006-3886

Ansvarig utgivare:
Förbundsordförande Marita Delvert,
Grevgatan 35, 11453 Stockholm.
Telefon: 0736-737428.
Epost: marita.delvert@biodlarna.se
Sveriges Biodlares Riksförbund är en politiskt, religiöst och etniskt obunden ideell organisation, som bygger på principen om frivilligt, individuellt medlemskap. SBR ska arbeta för att utveckla svensk biodling som näring och meningsfull fritidsysselsättning, sprida kunskap om biodling, honungens egenskaper och pollinerings betydelse.

Förbundsexpedition:
Borgmästaregatan 26, 59634 Skänninge.
Telefon: se telefonlista på sidan 31.
Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter)
Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar)
Plusgiro: 8685-0
E-post: sbr@biodlarna.se
Adressändringar meddelas till förbundsexpeditionen, 0142-482000.
Öppet: Mån-tors 08.00-16.00. Fre 08.00-14.00
Webbplats: www.biodlarna.se
Aktuella nr kan läsas via hemsidan.
Äldre BT kan laddas ner från hemsidan.

Läs Bitidningen även på internet! Via hemsidan – www.biodlarna.se

Bikalendern har fått bidrag	5
Unik svensk studie om växtskyddsmedel	6
I bigården	11
Riksförbundsmöte 2015	16
Mer från RFM	18
Föreningen ger ovärderlig hjälp	20
Studieförbundet stöttar föreningar	22
Bihälsa	24
Beställning av burketiketter	26
Brev till redaktionen	28
Almanackan	29
Vi minns	29
Marknaden	30
Kontakt	31

6

11

Nästa nummer (7/8 – juli/augusti-numret) utkommer i slutet av juni.

MANUSSTOPP: 1 juni.

Numret därpå (9-15) i slutet av augusti.

Manusstopp: 1 augusti.

Manusstopp: Nr 1/2-1 dec, nr 3-1 feb, nr 4-1 mars, nr 5-1 apr, nr 6-1 maj, nr 7/8-1 juni, nr 9- 1 aug, nr 10-1 sep, nr 11/12-1 okt

Omslagsbilden:

Gruppen på deltagare på 2015 års riksförbundsmöte. Läs mer om RFM på sidan 16. Foto: Anna Ahnér

Pricken över i:et på omslaget påminner om att drottningen märks blå i år.

20

Bikalendern har fått en halv miljon i bidrag

ANNA AHNÉR

Klimatet förändras med mildare vintrar och tidigare vårar.

– Det finns för lite kunskap om vad det får för effekter för biodlingen, säger Kjell Bolmgren, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU.

Kjell Bolmgren, SLU.

Projektet Bikalendern har fått 500 000 kronor för att försöka ta reda på detta.

Vid riksförbundsmötet i Eskilstuna den 18 och 19 april kunde Kjell Bolmgren, SLU, Monica Selling, SBR, och Lars Hellander, SBR, tillkännage att Postkodlotteriet tilldelat projektet 500 000 kronor.

– Det här är jättebra. Det betyder att vi kan ta det första steget i ett flerårigt arbete. Vi ska jobba fram modeller och system som vi kan använda oss av i fortsättningen, säger Lars Hellander.

Pengarna kommer gå till att köpa in hundra stycken automatiska väderdatainsamlare som ska placeras ut på olika platser i landet.

Frivilliga biodlare rapporterar

I BT nummer 3 gick det att läsa mer om samverkansprojektet mellan SBR och Svenska fenologinätverket. Vid riksförbundsmötet hölls ett föredrag om Bikalendern och nyheten om det ekonomiska tillskottet offentliggjordes.

Sedan tidigare finns Naturens kalender där data om väder och växtsäsong samlas. Bikalender bygger på de goda erfarenheterna av arbetsättet som dragits där.

Databasen ska byggas upp på rapporter från frivilliga personer som vill delta.

Det är ett stort intresse för projektet och omkring 60 personer har redan anmält att de vill vara med och samla in data

Så här ser Bikalenderns hemsida ut. Där registrerar man sitt intresse för att delta.

för att kunna ta reda på vad klimatförändringarna betyder för biodlingen. Förhoppningen är att hitta minst fem biodlare i varje distrikt. Många biodlare för redan bok och kan jämföra då och nu.

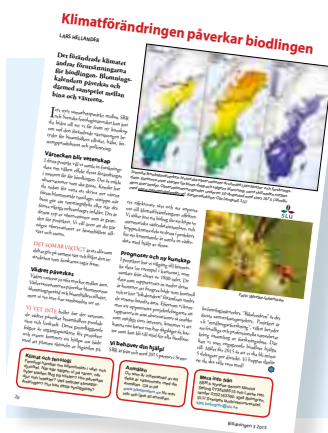
Värdefull information

Rapporterna blir värdefull information för att ta reda på hur olika arter påverkas av klimatförändringarna.

– Det finns inget självklart utfall vem

som gynnas eller missgynnas och det ska vi ta reda på mer om, säger Kjell Bolmgren.

Vintrarna har blivit mildare med mer nederbörd. I framtiden kan södra Sverige bli snöfritt. Våren startar tidigare, växtsäsongen blir något längre och nu ska det undersökas hur det påverkar biodlingen. Projektet kan förhoppningsvis ge svar på hur bisamhällets tillväxt, hälsa, honungsproduktion och pollinering påverkas.

Bikalendern

Mer information om Bikalendern finns på www.bikalender.se. Där anmäler man sitt intresse för att delta. Bikalender kommer också att finnas på Facebook.

Ur BT nummer 3 2015.

Svensk studie visar att vilda bin far illa av växtskyddsmedel

Betning av oljeväxter med neonicotinoider har länge misstänkts vålla problem för biodlingen då resthalter hittas i nektar och pollen. Det har emellertid inte gått att belägga att biodlingen skadas mätbart av betningsmedel. Nu visar en stor svensk fältundersökning att om bisamhällen skadas så är effekterna så små att de är svåra att dokumentera. Däremot visar samma undersökning dramatiskt negativa effekter på humlesamhällen (mörk jordhumla, *Bombus terrestris*) och på ett vilt solitärbi (röda murarbiet, *Osmia bicornis*) och på de vilda bina i de blommande rapsfälten. Resultaten har publicerats i den vetenskapliga tidskriften *Nature* och väntas få betydelse för betningsmedlens framtid i Europa.

INGEMAR FRIES, SLU, RICCARDO BOMMARCO, SLU, MAJ RUNDLÖF, LUNDS UNIVERSITET, HENRIK SMITH, LUNDS UNIVERSITET, THORSTEN RAHBEK-PEDERSEN, JORDBRUKSVERKET

Bakgrund

Neonicotinoider är en relativt ny grupp bekämpningsmedel mot insekter som började användas i större omfattning på 1990-talet. Preparaten är nervgifter som är extremt giftiga för insekter. De är mindre giftiga för däggdjur, inklusive människan, då vi har färre nikotinreceptorer på nervcellerna där neonicotinoiderna verkar. I dag uppskattar man att så mycket som 25–30 procent av bekämpningsmedelsanvändningen inom jord-, skogs- och trädgårdsbruket i världen utgörs av neonicotinoider.

ETT VIKTIGT användningsområde för neonicotinoider är som betning av utsäde. Fröet beläggs med betningsmedlet som tas upp av växten och sprids med växtsaften till plantans alla delar. Det som inte tas upp av växterna (80–95 procent tas inte upp) sprids i jordens ekosystem med negativa effekter på jordlevande organismer. Eftersom preparaten ofta bryts ner mycket långsamt om de inte utsätts för direkt solljus ger mekanismen en långtidsverkan i växter där fröna betas. (Det innebär att växtätande insekter inte kan skada betade växtslag förrän efter relativt lång tid efter sådd.) I Sverige har neonicotinoiderna störst användning för betning av oljeväxter (raps och rybs) där jordloppor kan skada grödan vid uppkomst om den inte betas. Eftersom betning fungerat

så bra så har behovet av att spruta mot just jordloppor försvunnit, något som är positivt för andra nyttoinsekter som lever på markytan. Medaljens baksida är emellertid att preparaten är så stabila i växten att de återfinns även i pollen och nektar, vilket gör att även pollinerande insekter exponeras för små mängder av betningsmedlen. Dessutom blir en stor andel av preparaten kvar i jorden där de skadar jordlevande organismer och kan spridas vidare med vatten i jordlagren.

I laboratorieförsök har man inte kunnat påvisa att de mycket låga halter det handlar om (miljarddelar av gram per gram pollen eller nektar) ger dödlighet av honungsbin. Däremot har det under senare år kommit flera oroväckande rapporter som visar att även doser som inte dödar (subletala doser) kan påverka honungsbina negativt, deras orienteringsförmåga försämras och även immunförsvaret påverkas med eventuella risker för ökad mottaglighet för sjukdomar.

Biodlarna i Europa, inklusive Sverige, har länge varit misstänksamma mot användningen av neonicotinoider, och många har hävdat att problemen med ökande förluster av bisamhällen beror just på användningen av neonicotinoider som betningsmedel. Att det förekommit omfattande förluster av samhällen på grund av medlen är oomtvistat, och

har framförallt berott på felformulerade betningsmedel som spritts med vinden i samband med sådd med dåliga såmaskiner. Men det finns inga fältförsök som övertygande visar att bisamhällen tar mätbar skada när betning och sådd sker efter regelboken. Det är inte heller visat att förlusterna av bisamhällen är större i bygder där det odlas oljeväxter som betas jämfört med bygder där det inte odlas oljeväxter alls.

GENOM DE frågetecken som uppstått kring betning med neonicotinoider och pollinerare beslöt EU-kommissionen att från och med 1 december 2013 att införa stopp för betning av blommande grödor som attraherar bin med de vanligaste neonicotinoiderna imidakloprid, thiametoxam och klotianidin. Avsikten med stoppet var att ge forskningen tid att klarlägga riskerna med betningen innan fortsatt användning eventuellt skall kunna återupptas. Under våren 2015 avser Kommissionen att göra en ny utvärdering av kunskapsläget för att kunna fatta beslut om det tillfälliga förbudet skall förlängas eller om det skall upphävas. I sammanhanget kan det nämnas att både Syngenta och Bayer som tillverkar neonicotinoider, har stämt EU-kommissionen för att ha fattat sitt beslut om stopp för betning med preparaten utan vetenskaplig grund.

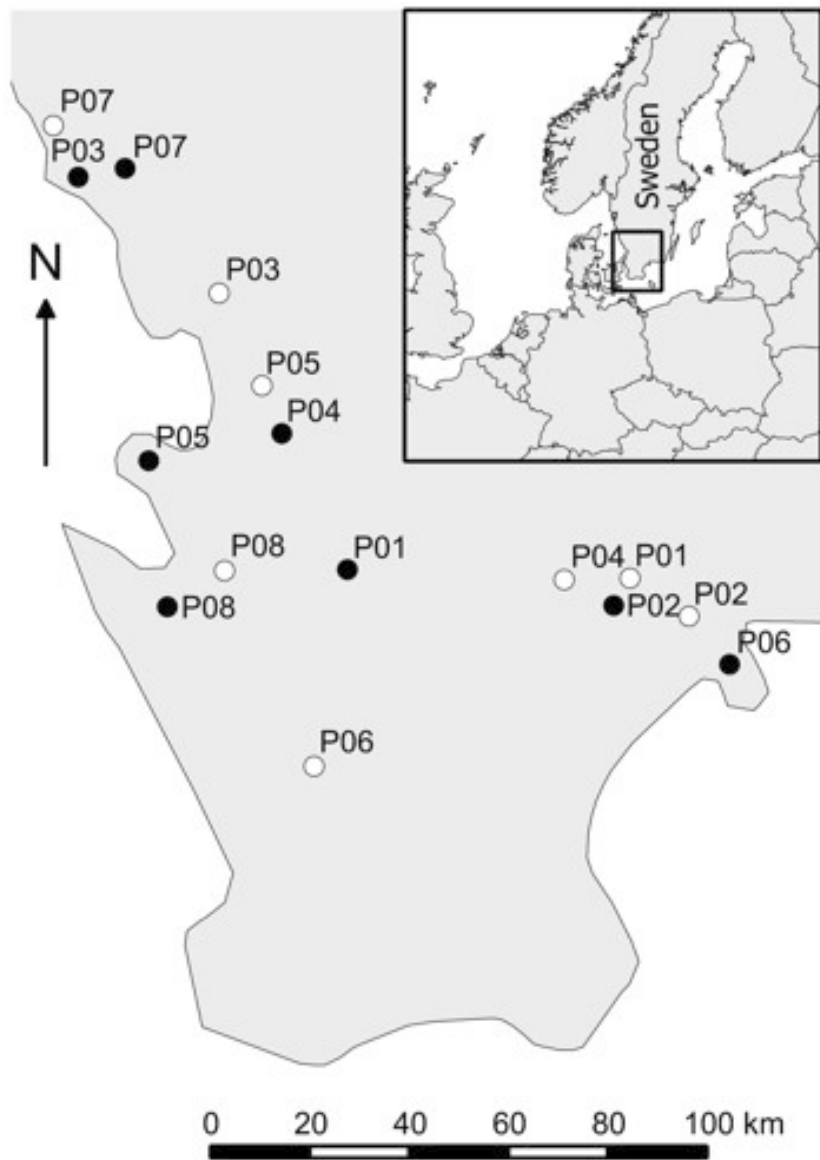
Svenska försök

Information som hittills saknats, och efterfrågats av såväl EU-kommissionen, svenska myndigheter och kemisk industri, är en grundlig kunskap om hur honningsbin, humlor och solitärbin påverkas av verklig exponering av betningen i fält med neonicotinoider. Tidigare kunskap har i huvudsak baserats antingen på rena laboratorieförsök, eller fältförsök där humlor och bin matats med neonicotinoider. Genom ett initiativ från Jordbruksverket (JV) söktes forskningsmedel 2012 från Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap (MSB) för att studera risken för pollinerare av betning med neonicotinoiden klotianidin i oljeväxter. Att MSB kan stötta sådan forskning bottnar i pollinerarnas stora betydelse för livsmedelsförsörjningen.

FÄLTFÖRSÖKET SOM utfördes sommaren 2013 genomfördes i samarbete med Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare, Biodlarorganisationerna och forskare från SLU och Lunds universitet, med Maj Rundlöf från Lund universitet som vetenskaplig ledare. Fältförsöket fortsatte i något mindre omfattning sommaren 2014. Resultaten från 2013 presenteras nu i bipressen efter att de publicerats i ett vetenskapligt sammanhang.

Genom att det går att odla våroljeväxter i södra Sverige utan att beta mot jordloppor förlades fältverksamheten till Skåne, Halland och Blekinge. Genom att utnyttja elektroniska kartor (GIS – Geographical Information System) kunde fält avsedda att besås med våroljeväxter våren 2013 hittas med kravet att inga andra oljeväxter skulle sås i närheten och helst utom binas flygradie.

EFTER ETT STORT detektivarbete och många kontakter med lantbrukare kunde 16 fält identifieras där det gick att med GIS bilda par av fält med liknande geografiska omgivningar, således 8 upprepningar med parade fält. Ett fält i varje fältpar såddes med frön betade med neonicotinoiden klotianidin. Det andra fältet i paret såddes med obetat utsäde. Övrig behandling av fälten samordnades med lantbrukarna så att alla behandlingar av fält inom par, utom betningen, var lika. Den odlade värrapsorten var Mahjong, med samtliga frön från samma utsädesparti.

Figur 1. Försöksfältens placering med fält parade med hjälp av GIS data, numrerade från P01 – P08 (par 1–8). Fyllda ringar representerar fält som inte betats, ofyllda ringar representerar betade fält.

I Figur 1 kan ses var i Sverige försöksfälten varit placerade.

Bisamhällen

Vid varje fält placerades 6 jämnstarka avläggare med drottningar av samma ålder och härstamning inom varje par av fält – allt som allt 96 bisamhällen producerade av Bengt Andréassons. Avläggarna dimensionerades så att de inte skulle svärma innevarande säsong men växa till och bli vinterdugliga till hösten. Registreringar av samtliga samhällens utveckling följdes under säsongen med registreringar av bistryrka och yngelutveckling samtidigt som visieriktighet och eventuell svärmning noterades. Samtliga registreringar gjordes blint av fältpersonalen i den meningen att bara försöksledningen visste vilka fält som var betade och vilka som var obetade.

Prover på vuxna bin från samtliga samhällen togs inne i bisamhällena på en ytterram vid utsättning vid oljeväxtfälten, samt en andra gång efter blomning 7–8 veckor senare. Dessutom provtogs bin som flög i oljeväxterna där innehållet i nektarblåsan togs tillvara, liksom pollenlasten på bina. Även pollenfallor användes för att dokumentera i hur stor utsträckning bina samlar pollen från oljeväxter. Samtliga prover analyserades för bekämpningsmedelsrester.

Humlor

Sex humlesamhällen med mörk jordhumla (*Bombus terrestris*), beställda från ett företag (Natupol N, Koppert Biological Systems) placerades vid varje fält vid blomningens början mellan 14–28 juni 2013. Samhällena var då omkring 10 veckor ▶

Arbetare av jordhumla (vänster) och stenhumla (höger) som samlar pollen och nektar i vårraps.

Foto: Maj Rundlöf

► gamla och beställda för att innehålla en drottning, omkring 50 arbetshumlor och yngel i alla stadier. Humlesamhällena placerades tre och tre i var sitt ventilerat skydd och fodrades inte efter utsättning i fält. Samhällena vägdes vid utsättningen och därefter ungefär var fjortonde dag tills de första nya drottningarna producerades, varvid samtliga 12 samhällen inom fältparet frystes in för vidare analyser. Infrysningen skedde mellan 7 juli och 5 augusti 2013, eller 23–38 dagar efter att samhällena placerats i fält. I fyra samhällen från varje fält räknades antal kokonger avsedda för drottningar eller hannar. Kokongernas vikt, antal larver, bobyggets konstruktion och antal celler avsedda för pollen eller nektar noterades.

Pollen samlades in från humlesamhällena vid samtliga fält (1–5 prover per fält), med totalt 47 insamlade pollenprover. Genom pollenanalys undersöktes hur stor andel av insamlat pollen som kom från oljeväxter.

Solitärbin

Vid varje fält sattes det ut 29 papperstuber med en inre diameter av 6 mm tillsammans med kokonger av det röda murarbinet (*Osmia bicornis*), totalt 27 kokonger per fält med 12 honliga och 15 hanliga kokonger omkring en vecka före blomningen vid respektive fält i varje par. Utsättningen av kokonger skedde samma dag inom fältpar.

KLÄCKNING AV kokongerna hade hållits tillbaka omkring en månad genom förvaring i kylskåp, för att anpassas till oljeväxternas blomning. Efter kläckning parar sig hannar och honor och honorna söker sig ofta tillbaka till sin kläckningsplats eller lämpliga håligheter i närheten för att påbörja nytt bobygge och äggläggning. Då man förmodar att just boplatser är en begränsande faktor för murarbin i jordbrukslandskapet, var målsättningen att registrera i hur stor utsträckning

ning ny reproduktion kom till stånd i de utsatta papperstubererna och om reproduktionen varierade mellan betade och obetade fält.

Tubererna placerades på stolpar i fältens utkanter riktade mot söder och med skyddande vegetation mot norr. Samtliga tuber samlades in 36–43 dagar efter utsättning och reproduktionsframgången mättes genom att räkna antal tuber som innehöll larver. Där reproduktion förekom producerades totalt 4–34 celler med larver per fält, eller $3,5 \pm 0,3$ celler med larver per fält i 1–9 olika tuber. Andelen bin som kläckts från kokongerna bestämdes också.

Resultat och diskussion

Det skall understrykas att det som presenteras här är en kort sammanfattning av ett mycket större material med fler aspekter på betning med neonicotinoider. Den

som vill fördjupa sig hänvisas till originalpublikationen där allt datamaterial och samtliga analyser finns tillgängliga på nätet (<http://nature.com/articles/doi:10.1038/nature14420>).

DE KEMISKA analyserna av honungsbin, pollen och nektar visar att vi verkligen lyckades skapa ett fältexperiment med upprepningar med honungsbin, humlor och solitärbin som exponerats respektive inte exponerats för klotianidin. I några få fall fanns spår av klotianidin även i prover från obehandlade fält, men skillnaderna, där spårhalter förekom, var så stora jämfört med prover från behandlade fält att det är realistiskt att tala om exponerade respektive oexponerade insekter vid fälten.

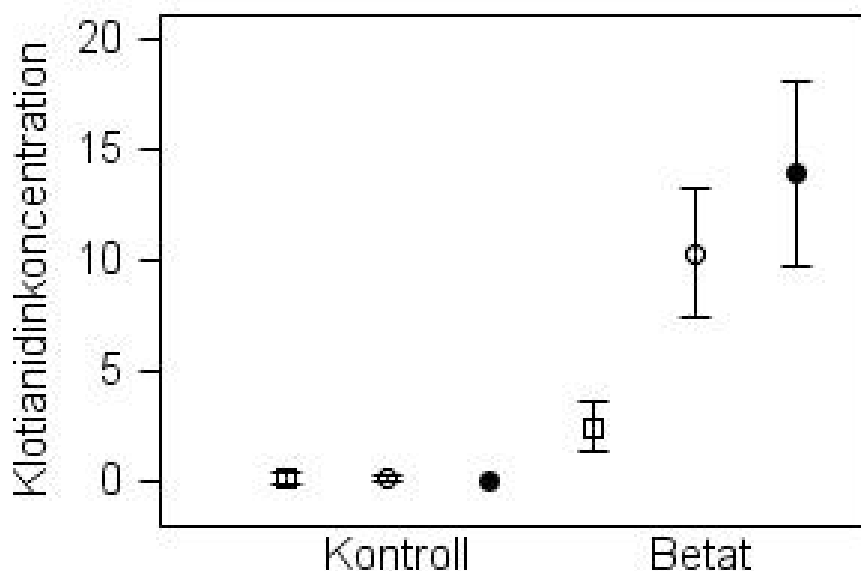
Av Tabell 1 framgår koncentrationer av olika neonicotinoider i bin, pollen och nektar provtaget i obetade och fält där utsädet betats med klotianidin. Som framgår av tabellen finns spår av bekämpningsmedel i miljön, men det är viktigt att ha i åtanke att det är ytterst små halter det handlar om: miljarddels gram per gram pollen eller nektar (ng/g). Klart är att det var stora skillnader i både antal fynd och koncentrationer för klotianidin mellan behandlade och obehandlade fält.

I figur 2 finns koncentrationerna klotianidin i provtagna bin, pollen och nektar från behandlade och obehandlade fält.

HUR HAR DÅ skillnaderna i bekämpningsmedelsexponering som registrerades mellan betade och obetade fält påverkat bisamhällen, humlesamhällen och det solitärt levande röda murarbiet?

För bisamhällen har det inte gått att visa på skillnader i utveckling vare sig vad beträffar bisstyrka (Figur 3d) eller yngelutveckling. Pollen insamlat i pollenfallor visar att nästan 60 procent av pollenet kom från vårraps, med likvärdig fördelning mellan behandlade och obehandlade fält. Trots att avsikten var att samhällen inte skulle svärma (av försökstekniska skäl var det nödvändigt att använda en låda) så svärmade totalt 16 av 96 bisamhällen, jämt fördelade mellan försöksgrupperna.

DET SKALL UNDERSTRYKAS att bara för att det inte går att påvisa skillnader i bisamhällens utveckling (eller senare övervintring) mellan försöksgrupperna betyder inte det att exponeringen för klotianidin

Figur 2. Koncentrationen av klotianidin (medelvärden $\pm$ 95 procent konfidensintervall, $N = 8$ för varje behandling, undantaget pollen från kontrollfält där $N = 6$) i honungsbin (öppna fyrkanter, ng/g), nektar från honungsblåsor (öppna cirklar, ng/ml) och pollen (fyllda cirklar, ng/g) i prover från betade fält och obetade kontrollfält.

neonicotinoid	behandling	bin		pollen		nektar	
		antal fynd	högsta konc. (ng/g)	antal fynd	högsta konc. (ng/g)	antal fynd	högsta konc. (ng/ml)
acetamiprid	kontroll	1	<LOQ	1	0,34	-	-
acetamiprid	klotianidin	-	-	-	-	-	-
imidakloprid	kontroll	-	-	1	0,23	3	0,35
imidakloprid	klotianidin	-	-	-	-	-	-
klotianidin	kontroll	2	0,89	-	-	2	0,61
klotianidin	klotianidin	8	4,9	8	23	8	16
tiakloprid	kontroll	2	0,058	3	1,4	2	0,35
tiakloprid	klotianidin	2	1,1	4	0,28	2	<LOQ
tiametoxam	kontroll	1	0,19	-	-	-	-
tiametoxam	klotianidin	-	-	-	-	-	-

Tabell 1. Antal fynd och högsta koncentrationen och antal fynd av olika neonicotinoider i bin, pollen och nektar provtaget vid obetade och fält där utsädet betats med klotianidin (värden för klotianidin i fet stil) LOQ = kvantifieringsgränsen, - under detekteringsgränsen.

är helt oskadlig. Det kan fortfarande finnas en negativ påverkan, men om en sådan finns är den så liten att ett så relativt omfattande försök som genomförts inte förmår att hitta de skillnaderna.

Resultaten stämmer väl överens med mer översiktliga svenska undersökningar i enkätform som presenterats (se sidorna 24–25 i detta nummer), där Preben Kristiansen visar att förluster av bisamhällen hos biodlarna över vintern inte är större i områden där man odlar oljeväxter jämfört med där man inte odlar oljeväxter. En rimlig slutsats är att betning av oljeväxter med neonicotinoider inte är ett huvudproblem för svenska biodlare.

För utplacerade humlesamhällen har

det helt klart gått att visa att exponerade samhällen växer långsammare (Figur 3C), har lägre vikt och producerar färre könsdjur. När humlesamhället når sin topp produceras drottningar för nästa år och hannar de skall paras med. För humlorna är detta allvarligt då produktionen av parade drottningar som övervintrar är helt avgörande för hur många humlor det blir nästkommande år. Av pollen som undersökts från humlor i betade och obetade fält har i båda fallen pollen från oljeväxter utgjort omkring 80 procent. Endast en humleart, mörk jordhumla har studerats vad gäller samhällens utveckling, varför ingenting är känt kring hur samhällen av de andra omkring 40 humlearterna i ►

► Sverige, påverkas av betningsmedel. Insektsräkningar tyder emellertid också på att förekomsten av vilda bin, till exempel stenhumla (*Bombus lapidarius*) minskar i och vid betade fält jämfört med obetade fält (Figur 3a). Det vi vet är att vissa arter gått tillbaka, och det kan inte uteslutas, och kanske till och med är troligt, att humlorna som grupp påverkas negativt av betning med neonicotinoider. Här behövs mer forskning, men fram för allt en ökad försiktighet i bedömningen av neonicotinoidernas påverkan på pollinerande insekter.

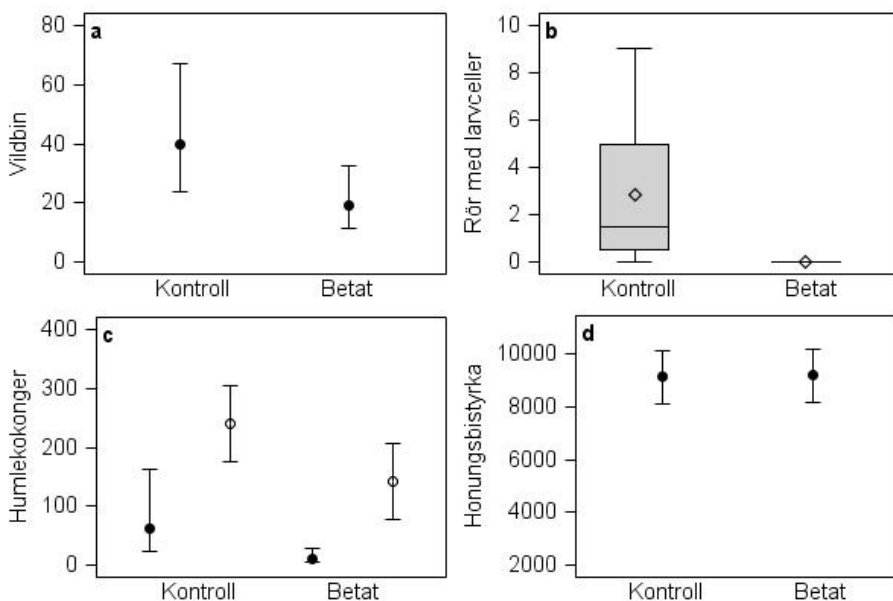
FÖR DET RÖDA murarbiet har placering vid fält som betats med neonicotinoider inneburit en skillnad mellan betade och obetade fält. Likvärdiga antal av murarbin kröp fram ur sina kokonger vid betade och obetade fält. Vid sex av de obetade fälten skedde fortplantning i utplacerade boplatser, men inte alls vid betade fält där inte en enda cell med larv påvisades (Figur 3b). Omkring 35 procent av insamlad pollen kom från vårraps vid de obetade fälten, vid de betade fälten kunde inget pollen analyseras då inga yngelkamrar anlades. Trots det begränsade försöksmaterialet är skillnaderna statistiskt säkerställda och innebär helt ny kunskap kring vad exponering av neonicotinoider i fält kan betyda för solitärbin. Det behövs definitivt upprepade försök som klargör om effekterna är säsonsberoende och vid vilka exponeringsnivåer man får så här dramatiska effekter. I försöket har en art studerats, det röda murarbiet, men det finns ungefär 250 andra arter solitärbin i den svenska faunan. Liksom för humlorna har antal arter solitärbin minskat generellt under senare år. Om det är direkt kopplat till användning av neonicotinoider som betningsmedel går inte att säga, men liksom för humlorna, kan det inte uteslutas.

VARFÖR SKILJER SIG då resultaten i undersökningen så markant mellan effekten på bisamhällen och effekten på humlor och solitärbin? En rimlig hypotes är att även bisamhällen påverkas, men att det på grund av den buffertkapacitet mot förluster, eller sämre prestationer hos enskilda bin, som finns i bisamhället med hela sin bimassa är det svårt att mäta en effekt. Humlorna är känsligare än honungsbin, med mindre samhällen och sämre förmå-

Hona av det röda murarbiet som undersöker utplacerade rör för bobyggnad.

Foto: Morgan Boch

Figur 3. a) Täthet av vildbin (humlor och solitärbin) vid betade och obetade fält, b) reproduktionsframgång hos röda murarbiet vid betade och obetade fält, c) antal kokonger i humlesamhällen vid betade och obetade fält, d) bistryka i bisamhällen vid betade och obetade fält. Medelvärden $\pm$ 95 procent konfidensintervall i a, c och d. I panel b visar diamanten medelvärden, det horisontella strecken medianvärden, boxen 25–75 percentilen och felstaplarna max- och minimivärden.

ga att bryta ner giftiga ämnen. För solitärbin beror reproduktionsframgången på enskilda individer eftersom de inte lever i samhällen. Hannarna skall föda sig och överleva för att para sig, och parade honor skall föda sig själva, samla in alla föda och sedan lägga ägg, vilket sannolikt gör den

solitära livscykeln extra känslig för negativ påverkan.

Resultaten som visar påverkan på humlor och solitärbin kommer högst sannolikt påverka EU-kommissionens ställningstagande när det gäller betningsmedlens framtid.

I bigården

LARS-GÖRAN ARVIDSSON

Lars-Göran Arvidsson heter jag och är nu inne på mitt 36:e år som biodlare. Jag bor på landet mellan vikarna Bråviken och Slätbaken, vilket är Vikbolandet, som är en del av Norrköpings kommun.

Jag kommer under året att skriva om hur jag och även föreningen arbetar. Detta efter de förutsättningar som råder här hos oss. Du måste beakta att det kan råda helt andra förutsättningar lokalt just hos dig.

Eftersom det finns fler åsikter om hur man sköter bin än det finns biodlare, är det upp till dig som läsare att ta till dig det du tycker är bra.

Så är vi inne i den första sommarmånaden och det är full fart i våra kupor. En del av oss kan redan hösta in den första skörden. I våra trakter börjar det bli bråttom att få ut höst-rapsen ur ramarna. Vi kan inte vänta på att ramen skall bli täckt till 2/3, utan så fort det inte stänker när man rystar ramen går den att slunga. Rapschonungen brukar sedan bli tappklar redan efter 3–4 dagar.

I juni är risken för svärmning störst

I juni gäller det verkligen att vara på alerten och ge bina plats. Både för drottningens äggläggning och att ge utrymme för honung. Har samhället yngelrum på 2 lådor (LN och Svea) räcker utrymmet för drottningen. I föreningsbigården där vi övervintrat på två lådor sätter jag emellertid en låda med fräscha utbyggda rammar underst och lyfter upp den översta lådan ovanför spärrgallret. På så sätt blir det förnyelse av vaxet. Hittar jag drottningen får hon stanna under gallret. Hittar jag inte henne, väntar jag 4 dagar och kollar sedan på vilken sida av spärrgallret äggen finns. Vid behov flyttas damen till rätt sida av gallret. I trågkupor är det läge att göra yngeluppflyttning. Då blir det både mer plats för äggläggning och förnyelse av vaxbygget.

Risk för svärmning

Juni är också den månad då risken för svärmning är störst. Svärmning är egentligen binas naturliga sätt att föröka sig, men något som vi i modern biodling vill undvika. Den både minskar honungsskörden och skapar merarbete. Ja, för får man en svärm skall den fångas in. Risken är annars stor att den slår sig ner på ett olämpligt ställe, till exempel en skorsten eller

Sitter svärmen som här runt stammen blir det att borsta ner den.

husvägg. I en rymmarsvärm kan varroan inte bekämpas och om samhället övervintrar kommer kvalstren att föröka sig ohejdat och smitta ner samhällen i närheten genom reinvasion.

Arvet, utrymmet och vädret

Det finns som jag ser det tre huvudorsaker

att bina svärmar. Arvet, för lite utrymme, och vädret. De två förstnämnda är i stort sett kontrollerbara.

Svärmtrogighet går att avla fram och är en huvudparameter hos de flesta drottningodlare. Jag har själv alltid månat om att ha svärmtroga bin och har därför genom åren inte haft speciellt många svärmar. ➤

Fantasi är bra att ha vid svärmfångning

► Utrymme för både drottningens äggläggning och plats att lagra honung är A och O för att förhindra svärmar. Bra drag och ingenstans att göra av honungen uppmuntrar till svärmning. En svärm vill bygga och att ge många mellanväggar är också svärmdämpande.

Vädret råar vi däremot inte över. Ett antal dagar med kyla och regn som håller bina inne gör dem sysslösa och då kan de börja bygga svärmceller. När sedan vädret slår om kommer svärmen. Något att vara observant på.

Drönarutskärning

Som nybörjare fick jag lära mig att gå igenom samhället var 7:e – 9:e dag och leta efter svärmceller. Det har jag slutat med för länge sedan. Redan innan varroans ankomst använde jag drönarramar. Då för att producera många drönare för dominans av luftrummet, men nu för att hålla nere kvalstertrycket. Drönarramen är som jag skrev om i förra numret både svärmdämpande och en bra indikator. I samband med att jag var 10:e dag skär ut cellerna i drönarramen tittar jag också efter svärmceller. För säkerhets skull lyfter jag ett par yngelramar till. Verkar allt lugnt stänger jag igen kupan.

Vad göra om nu svärmlusten trots allt uppstår? Känner jag att jag legat efter med utökningen går det att chansa på att skära bort alla svärmceller och utöka kraftigt, gärna med mellanväggar, liksom att om det går skatta av honung. Annars är det enda radikala att dela samhället. Jag sätter den gamla drottningen och hälften av yngelramarna i en låda på en ny botten vid sidan av samhället. Behåller två svärmceller i ursprungliga kupan. På så sätt vinner jag mest honung. Alla dragbin är kvar i gamla kupan men yngelproduktionen upphör och bina har bara att samlas nektar.

Att hindra svärmning genom att skära bort viseceller är lönlöst. Bina kommer hela tiden att dra upp nya, svärmstäm-

ningen finns kvar och honungsproduktion blir låg. Dessutom kommer man förr eller senare att missa en cell och då kommer svärmen i alla fall.

En nödlösning om man har ont om tid är att lägga ett spärrgaller mellan understa lådan och botten. Då kommer drottningen inte ut och svärmen går tillbaka. Tids nog blir det bara en drottning kvar, och man får då inte glömma ta bort gallret så att hon kan komma ut och para sig. Detta förfaringsätt gör emellertid också att drönarna stängs inne vilket inte är bra.

Fantasi är ett bra redskap

Om nu olyckan trots allt är framme och bina går ut i svärm? Har man som jag vingklippta drottningar kommer drottningen inte så långt utan trillar ner på marken framför kupan eller kanske flyger några meter. Snart nog märker bina att drottningen inte är med, och återvänder till kupan. En liten klump bin brukar bli kvar hos drottningen, och har man tur kan man rädda henne. Om drottningen är med sätter sig svärmen på ett som bina tycker, men kanske inte biodlaren, lämpligt ställe i avvaktan på att hitta en plats att bo på. Det kan ta allt från några minuter till flera dygn innan bina bestämt sig för ny boplats. Man måste alltså vara på alerten och fånga in svärmen snarast möjligt. Man kan i stort sett använda vilket ihålligt kärl som helst att ta in svärmen i. Jag tycker det är praktiskt att använda en Biforhink. Den är lätt och behändig, dessutom gratis. Har man tur sitter svärmen i en klump på lagom höjd och det är bara att rysta ner den i hinken. Sitter den runt en trädstam blir det att ta fram borsten och sopa ner bina.

Har man otur, har bina satt sig så att man inte kommer åt dem ens med steg. Då får man ta till fantasin och på något sätt splittra svärmen, så att den förhoppningsvis sätter sig på ett bättre ställe. Vatenslangen kan vara en möjlighet. Jag har

också hört om en mera drastisk metod, nämligen hagelbössan. När jag fått ner de flesta bina i hinken sätter jag ner den på marken i närheten och lägger på ett spärrgaller. Ganska snart märker jag om trafiken går till hinken. Då är drottningen där och det är bara att vänta. Flyger bina däremot bort från hinken är drottningen inte med och det blir att börja om på nytt.

När alla bina hittat till hinken, ställer jag den på en skuggig plats där den får stå till framåt kvällen. Tänk på att den måste ha luft. Under tiden gör jag i ordning en botten och en låda med kakmellanväggar. Ja en svärm skall ha mellanväggar. För att gardera sig mot rymmning kan man lägga ett spärrgaller under lådan ett par dagar. I stället för att slå svärmen på en ny kupan kan man slå tillbaka den till kupan den kom ifrån. I så fall måste alla svärmceller avlägsnas och samhället kraftigt ökas ut. Det är inget jag rekommenderar, utan låt i stället båda samhällena utvecklas i lugn och ro. Vill man inte ha fler samhällen är det sedan bättre att slå ihop innan invintringen.

Tid för avläggare

Efter att den första svärmen är ett faktum, oavsett om den gått tillbaka eller fångats in, är inte faran över. Det finns i kupan ett antal drottningceller i olika stadier och i regel går den första drottningen som kläckts ut i en ny svärm efter cirka en vecka, så kallad andrasvärm. Är bina väldigt svärmlystna kan de svärma ytterligare gånger.

Om man vill utöka sin bigård, är juni också bästa tiden att göra avläggare. Början av månaden är bäst om de skall dra upp en egen drottning. Har man en parad drottning eller kläckfärdig cell kan man vänta till längre fram. Bäst är att ta ramar med täckt och gärna utkrypande yngel. Yngelramar som stått spärrade är bra för då riskerar man inte att få med drottningen. Skall avläggaren dra upp en egen drottning måste man också ha en ram

Minneslista för juni

- Se till att det finns tillräckligt med plats både för drottningens äggläggning och lagring av honung.
- Skär ut täckta celler i drönarramen regelbundet.
- Slunga eventuell höstraps-honung.
- Gör avläggare.
- Planera vilka drottningar som kan behöva bytas. Om du skall odla själv starta upp odlingen, annars beställ från någon som odlar.
- Kontrollera spontant varroanedfall i mitten slutet av månaden. Vid mer än 5 kvalster per dag behandla enligt Jordbruksverkets rekommendationer.

Den vingklippta drottningen kom inte så lågt. Några bin har stannat kvar hos henne.

Odlingsram med täckta drottningceller som skall flyttas till kläckskåpet.

Odlingsram ett dygn efter omlarvning. Nu kan man kontrollera hur många celler som antagits.

Bina bygger ut en ram i parningskupan (modell Kieler). Foto: Lars T Jacobsson

Larv i rätt ålder för att bli en drottning. Foto: Lars T Jacobsson

Parningskupan uppställda i trädgården. ▶

”Odling drottningar är det roligaste av allt”

► med ägg och spätt yngel. Denna ram tar man från sitt bästa samhälle. Övriga ramar går att plocka från vilket samhälle som helst. Lämplig storlek är tre yngelramar, 2–3 foderramar som också innehåller pollen. Sätt upp en låda på en ny botten och häng ramarna i denna. Fyll på med tomma ramar, utbyggda eller mellanväggar. Eftersom alla flygbin går hem till sina moderkupor måste man fylla på med extrabin genom att skaka ner bin från minst tre yngelramar. Sedan är det bara att lägga på lock och tak. Kontrollera efter något dygn att det finns tillräckligt med bin kvar. Om inte skaka ner fler bin. Vid alla ingrepp där man flyttar bin från ett ställe till ett annat måste man vara noga med att inte få med någon drottning. Leta helst upp henne och häng undan ramen hon går på. Detta speciellt om man hämtar bin från flera samhällen. Gör man avläggare från bara ett samhälle, är det ingen katastrof om man får med drottningen. Då drar moderssamhället upp en ny.

Drottningodling

När jag började med bin tänkte jag att odla drottningar kan andra hålla på med. Men så var jag hos Pelle Ljungholm och såg hur han i bara skjortärmarna plockade med sina samhällen där bina bara vällde upp ur lådorna men utan att röra honom. Han förklarade att drottningodling inte var så märkvärdigt. ”Gör bara så här och så här...” Jag var bara tvungen att prova, och var sedan fast. Att odla drottningar är det roligaste av allt roligt inom biodlingen.

Även för drottningodling är juni bästa månad. Alla behöver regelbundet förnya sina drottningar och alla kan odla drottningar. Ja, för det enklaste sättet att odla en drottning är att göra en liten avläggare från sitt bästa samhälle. Är man inte nöjd med sina egna drottningar hämtas en ram från någon kollega. Den här metoden fungerar bra om man bara behöver någon eller ett fåtal drottningar.

Vill man odla ett större antal och kanske rent av sälja blir det lite svårare,

Långkupa. Två visieriktiga samhällen med gemensam in- och utgång genom mittlådan. Det sitter ett spärrgaller mellan respektive samhälle och mittlådan där bina känner sig viselösa. Notera bitömmarstruten som är till för att släppa ut drönarna. De hittar sedan hem till mittlådan.

men bara lite. Först måste man ha ett bra material att odla ifrån, eget eller någon annans. Man plockar över larver som är max 36 timmar gamla med en larvnål till cellkoppar monterade på en ram. En larv i rätt ålder är cirka 2 mm. Det krävs lite vana att hitta larver i rätt storlek. I stället för att larva om kan man använda Jenteram eller NC-kassett.

Långkupa

Sedan gäller det att få bina att dra upp viseceller. Grunden är att de skall vara eller känna sig viselösa. Det finns många olika metoder för detta. Själv använder jag ibland en så kallad snabbkokare, men oftast en långkupa. Den består av två vise-

riktiga samhällen där bina går ut och in genom ett spärrgaller via en gemensam låda i mitten (se bild). Odlingsramen sätts in i mittlådan där bina känner sig viselösa och genast drar upp celler. Efter fem dygn är cellerna täckta. Då burar jag dem och flyttar till kläckskåp och lådan är redo för en ny ram larver. Har man inte kläckskåp kan man sätta burarna i en kläckram i en spärrad skattlåda mellan ramar med täckt yngel. Det måste var mycket bin i lådan så att de kan hålla värmen. Men det är alltid osäkert om man får tillräcklig temperatur så därför föredrar jag kläckskåp.

Elfte dygnet efter omlarvningen är det dags att sätta till cellerna till parningssamhällen. Det kan vara små avläggare eller

Svärminfångning högt upp i äppelträdet.

Parningskuper uppställda på vår parningsplats ön Lacka i Trosa skärgård.

Nyparad drottning.

Svärmfångsthink. 8-ramars spärrgaller för Svea som fixeras med en bagagestropp.

speciella parningskuper. De senare kan till exempel vara speciella cellplastkuper eller enrams så kallade SBR-kassetter. I ramen eller ramarna smälts en remsa vaxmellanvägg in. Foderkammaren fylls med foderdeg till exempel Apifonda. Sedan fylls de med bin. Jag skakar bin från en spärrad skattlåda i en Bifor-hink, sprejar med vatten och ger en dusch mjölksyra för att få bort eventuella kvalster. Sedan öser jag cirka två dl bin i varje parningskupa. Det skall vara ungbין, allra bäst är byggbin. Drönare är absolut förbjudna om drottningarna skall iväg till en parningsstation. Parar man hemma spelar några drönare ingen roll. Sätt härefter till drottningcellerna, stäng kuporna och ställ dem varmt

ett par dygn så att drottningen säkert kläcks. Flytta dem sedan till ett svaltt ställe ytterligare ett eller ett par dygn.

Parningsmogen

Nu är det dags att sätta ut kuporna för parning. Drottningen kan med fördel (men inte nödvändigtvis) hållas spärrad ytterligare ett par dygn så att hon blir riktigt parningsmogen. Skall hon paras någon annanstans än i hembigården är det ett måste att spärra henne. Är det bra parningsväder bör hon vara äggläggande 10–14 dagar efter födseln. Efter att hon tagits bort från parningskupan kan man med fördel sätta till en ny kläckfärdig cell och eftervänta få ännu en drottning parad.

Det här numret handlar en del om medlemsnyttan. En stor nytta är föreningsgemenskapen. Vår förening ses på tisdagskvällarna i föreningsbigården och pysslar om våra ”brudar”. Skulle det vara otjänligt väder nöjer vi oss med att bara fika och prata. De som har frågor får oftast svar, kanske ibland lite för varierande. En tisdag har vi ett mera formellt sommarmöte som förläggs hemma hos en medlem där vi tittar i dennes bigård. En mångårig uppskattad mötetradition är att tre drottningar lottas ut bland deltagarna.

I slutet av juni börjar vårraps och lind att blomma hos oss. En hektisk period tar sin början och det skriver jag mer om i nästa nummer.

Det har hållits biodlarmöte i Eskilstuna på Sundbyholms slott tidigare. Här är en bild från 1931.

Riksförbundsmöte 2015

ANNA AHNÉR
**2015 års riksförbundsmöte
hölls den 18–19 april på
Sundbyholms slott utanför
Eskilstuna.**

Närmare 60 ombud från alla distrikten i Sverige hade kommit till Sundbyholms slott för att fatta beslut om SBR:s verksamhet. Deltog gjorde också styrelsen, personal, inbjudna gäster och medlemmar.

Det var två intensiva dagar med sed-

vanliga förhandlingar, föreläsningar och diskussionstorg.

Verksamhetsberättelse och ekonomisk berättelse för år 2014 gick igenom. Poster som sticker ut togs upp extra och det är till exempel införskaffandet av Biodlarna hus i Skänninge. En annan post är

på Sundbyholms slott

det gemensamma numret av Bitidningen med Gadden som blev dyrt. Medlemsantalet har fortsatt att öka och ser ut att göra det i år igen.

Styrelsen hade några förslag som mötet tog ställning till. De var bland annat att fortsätta söka samarbete med

Biodlingsföretagarna om gemensam tidningsutgivning och att förslag om frandet av hundraårsjubileet 2019 ska presenteras vid nästa riksförbundsmöte. Förslagen antogs.

Fyra motioner hade inkommit som mötet tog ställning till.

Verksamhetsplanen för 2015–2019 fastställdes.

Mer information finns att hämta på www.biodlarna.se.

En förändring som sker hädan efter är att riksförbundsmötena hålls vartannat år och nästa blir i april 2017.

Aktuella frågor för biodlare behöver komma upp på EU:s agenda

På gång inom EU och vad säger en EU-parlamentariker. Under den rubriken medverkade Jytte Guteland, socialdemokratisk ledamot i Europaparlamentet, via Skype på riksförbundsmötet. Hon frågades ut av Martin Lindell, Biodlingsföretagarna, och Lars Hellander, SBR.

En av frågorna som diskuterades var ursprungsmärkning och där Jytte Guteland sa att hon försöker påtala skillnaderna i hur olika medlemsländer gör för att få till en gemensam lag kring märkning.

Guteland förklarade hur arbetet i parlamentet fungerar. Hon tillhör en stor parti-grupp och det gör det lättare att påverka

Jytte Guteland.

beslut. En nackdel är att det ofta tar lång tid att få igenom saker i parlamentet. En annan nackdel är också att den nuvarande kommissionen är väldigt smal i de frågor som de jobbar med och har inget stort fokus på miljöfrågor. Hon bedömer att det är lättare att få igenom beslut rörande till exempel djurhälsa än miljöfrågor.

– Men för kemikalielagstiftningen ser det ganska mörkt ut. Där går det långsamt, sa Jytte Guteland.

Hon jobbar en del med lobbying.
– Vi uppvaktar kommissionen genom lobbyverksamhet. Vi vill se att bina kommer upp på agendan. Vi vill se ett permanentande av moratoriet för neonicotinoider.

Det tvååriga förbudet mot neonicotinoider löper ut i december och kommissionen står inför ett nytt beslut.

Hela Europa har problem med att bin dör och Jytte vill ha ett ordentligt fokus på bina men hon är oroad för att väldigt lite händer inom kommissionen.

– Vi vet att det är ett problem i hela Europa och vi behöver se över till exempel den ensidiga växtproduktionen, olika lagstiftningar som rör GMO, kemikalier och neonicotinoider. Vi behöver bättre lagstiftning för att kunna skydda bina.

Jytte Guteland vill också ha kontakt med organisationer som SBR för att förstå problemen och ta del av erfarenheter.

Nygammal styrelse valdes på två år

Valberedningens förslag till styrelse fram till nästa riksförbundsmöte i april 2017 bifölls. Den nya styrelsen består av: Från vänster Lars Hellander, Hanne Uddling, Monica Selling, Richard Brolin, Marita Delvert, ordförande, Ingevald Holmqvist, Sture Käll, Ingmar Wahlström och Viktoria Bassani som saknas på bilden. Inga ersättare valdes utan alla är ordinarie ledamöter.

Roger Hilmersson, Södra Inlands Bf, Åke Karlsson, Mörlunda Bf, Karl-Olof Jonsson, Mörlunda Bf, Lars Sjölin, Säterbygdens Bf, Mats Furtenback, Arvidsjaur Bf, och Åke Ferm, Marks härads Bf.

Hedersutmärkelser delades ut till eldsjälar

I samband med riksförbundsmötet delades hedersutmärkelser ut.

För att få hedersutmärkelse krävs att man varit aktiv i sin förening eller distrikt i minst 25 år. Roger Hilmersson, Åke Karlsson, Karl-Olof Jonsson, Lars Sjölin, Mats Furtenback och Åke Ferm har alla varit det och mottog utmärkelserna

vid den festliga middagen på kvällen på Sundbyholms slott.

25 år med ideella uppdrag är lång tid och väl värt att uppmärksamma. De flesta har dock hållit på med bin längre än så, ja några till och med det dubbla.

Lars-Erik Stefansson, Horns Bf, får också hedersutmärkelse men deltog inte vid riksförbundsmötet. Den delas ut av distriktet i stället.

Erik Österlund tackades för sina 30 år

Erik Österlund, Bitidningens tidigare redaktör, tackades av med presenter under riksförbundsmötet.

I hela 30 år har han varit redaktör för Bitidningen och vartenda nummer har kommit ut under de åren.

Det är en bravad som heter duga och som ordförande Marita Delvert tog upp i sitt tacktal.

Erik Österlund fick långa och varma applåder och under den följande fikapausen var kön lång till Erik. Det var

Erik Österlund.

var många som ville passa på att byta några ord.

Efter lite semester har nu Erik blivit pensionär och ägnar en hel del tid åt sina bin.

Varför är du på Riksförbundsmötet?

Jennifer Andersson

Ombud, Kalmar norra distrikt, Västerviks Biodlarförening, första RFM, biodlare i två år.

– Det är en chans att få träffa biodlare från hela landet som har en massa olika perspektiv.

– I min förening pratas det en del om vad medlemsavgiften går till och det här är ett sätt att ta reda på det. Många undrar vad vi får mer än Bitidningen och det här är ett sätt att se att det faktiskt görs något men det kommer inte fram till lokalföreningarna.

Tore Johansson

Ombud, Hallands distrikt, Himle Biodlarförening, första RFM, biodlare sedan 1972.

– Det är viktigt att man som medlem är med och säger vad man tycker så att styrelsen vet hur de ska jobba. Sen är det roligt att träffa biodlarkollegor. Det är många trevliga personer här.

Roland Bromander

Ombud, Skaraborgs distrikt, Tidaholms Biodlarförening, femte eller sjätte RFM, biodlare sedan 1985.

– Jag är här för att dels fatta beslut och dels träffa kollegor. Vi i Västra Götaland har lite samarbete och träffas några gånger om året. Tillsammans representerar vi många biodlare.

Den 10 augusti 2014 klockan 10.30.
Det är en tidpunkt som etsats sig fast hos Kent
Törnkvist. Det var då som han drabbades av
en stroke.

ANNA AHNÉR

”Vilken lycka jag känner nu att bina lever”

Kent arbetade med sina bin, ensam vid stugan på landet i Mogetorp mellan Örebro och Nora. Han visar mig runt i sin bigård och stannar upp vid en gul trägkupa.

– Det var här jag var när olyckan hände, säger Kent.

Han höll på i trägkupan när han kände att kraften försvann. All stryka från höger arm och ben var borta. Han fick ner locket på kupan och med hjälp av en skottkärra lyckades Kent stötta sig upp för backen och fram till huset där han hade sin telefon. Han ålade sig in i huset och larmade ambulans som snart var på plats.

– När jag kvicknade till på sjukhuset började jag tänka på bina... Vad ska hända med dem? Kan jag ha de kvar?

– Jag tog kontakt med föreningen. Det är så viktigt med föreningen.

Föreningen ställde upp

Det fanns ingen tvekan från medlemmarna i Ervalla med omnejd biodlarförening, de ställde upp direkt. Kent har också fått mycket stöttning från sin syster, svåger och sin familj.

— Det var stort. Det är sån glädje när man får sånt stöd.

Livet efter stroke ser annorlunda ut. Mycket tid går till att träna styrka och balans. Det är en ledning från hjärnan och ut i kroppen som slutat fungera. Sakta men

Paviljongen kom till när Kent jobbade mycket och hade svårt att hinna med bina. Taket gör att han kan jobba även när det regnar.

säkert bygger kroppen upp nya ledningar att skicka signaler med.

Det är inte bara kroppsligt Kent har förändrat sig. Efter sjukdomen har han fått andra värderingar.

– Jag sätter värde på ett annat sätt än tidigare. Kamrater har blivit mycket viktigare. Bina gör också att jag tänker mer på naturen omkring. Nu kan jag sitta och titta och lyssna vid en kupa och känna att det är stort.

Kent har fått lära känna sig själv på nytt och hitta en ny rytme.

– Jag har insett att det ordnar sig men det tar längre tid.

– Jag har ändrat mig. Jag lyssnar mer på andra, jag behöver inte övertyga någon annan, jag är mig själv.

”Säg bara till”

Kent hade hunnit med mycket av skattningen men slutskattning och invintring var kvar när stroke drabbade honom.

– Från föreningen sade de ”Säg bara till, vi ordnar det här”. Vilken lycka jag känner nu att bina lever.

När Kent Törnkvist jobbade med bina i augusti förra året drabbades han av en stroke. Styrkan är ännu inte tillbaka i höger sida men Kent är beslutsam och tränar för att bli återställd.

Det var när Kent jobbade i trågkupan närmast i bild, med rött fluster, som han blev sjuk. Trågkuporna har han byggt själv efter ritningar.

Det är en lite kylig och blåsig vårdag som Kent visar runt bland sina bin. 28 samhällen finns på den stora tomten. Järleån porlar bredvid och solen tittar fram ibland. Kring flustren surras det.

Ny plan

Kents plan var att nu som pensionär kunna utöka biodlingen. Han hade tänkt utöka till 150 kupor. Han har också byggt ett nytt lager och slungrum. Planen har fått göras om, utökningen får gå långsammare och nu är målet satt till 50 samhällen om

något år. Ännu behöver han hjälp då styrkan och balansen behöver bli bättre och i sommar ska han få det att fungera.

– Jag har gett mig fanken på att det ska gå.

Omkring ett och ett halvt år får han räkna med att återhämtningen tar.

Glädje och tacksamhet

Kent återkommer flera gånger till den glädje och tacksamhet han känner för de människor som stöttat honom.

Gården i Mogetorp har funnits i

Kents biodling

Bin: Ligustica.

Antal samhällen: 28.

Drottningodling: Ja.

Förening: Ervalla med omnejd Biodlarförening.

Botten och ramar: Kent har valt SBR-botten och LS-ramar till de flesta samhällena.

Honungsskörd: De flesta samhällena ger cirka 40 kilo, de bästa kan ge 80–90 kilo.

slakten sedan 1898 och Kent tillbringade mycket tid där som barn. Då hade hans farfar bin. Djur och naturintresset har alltid funnits där men det är nog tack vare farfar som Kent blev biodlare 1981. Han ville att det åter skulle finnas bin på gården.

Kent blev tidigt föreningsaktiv och har haft många olika uppdrag. Bland annat har han varit ordförande i Örebro biodlardistrikt. Föreningen har ordnat med en föreningsbigård vid Ervalla hembygds- gård.

Allt ni behöver för ett roligare och bättre föreningsliv

PETER WIBORN, STUDIEFÖRBUNDET VUXENSKOLAN (SV)

Vi vet att engagemang är avgörande för lokal utveckling. Vi vet också att eldsjälarna ibland svalnar när syret minskar. Därför har vi gjort till vår uppgift att inspirera, skapa verktyg och stödfunktioner som ökar möjligheterna att förverkliga idéer och drömmar.

Tack vare vår kompetens, vårt nätverk, över 200 kontor och god lokalkännedom kan vi hjälpa till att göra föreningsarbetet roligare, effektivare och mer framgångsrikt. Dessutom har vi tagit fram ett helt nytt grundmaterial som gör det enklare för er att utveckla föreningen. Allt för att era eldsjälarna inte ska slockna.

Studieförbundet Vuxenskolan, SV, har tagit fram en box "Ny kraft till Sveriges eldsjälarna" som samlar ett antal olika erbjudanden inom föreningsutveckling. Här finns möjligheter för både stora och små, nya och gamla föreningar att hitta ny kraft och nya metoder i sitt fortsatta arbete. Tillsammans med SV:s erfarna utbildare kan ni skraddarsydda en utbildning som passar just era behov!

Sveriges Biodlares Riksförbund har tillsammans med SV tagit fram kursplaner för föreningsteknik som är skraddarsydda för just vår biodlarorganisation, både för lokala biodlarföreningar och

Styrelsemöte. Foto: Preben Kristiansen

biodlardistrikt. Detta samlar vi i det som kallas Föreningskupan. Föreningskupan är en del av UtbildningsBigården.

Kontakta oss så berättar vi mer!

SBR:s utvecklingskonsulent
Lotta Fabricius Kristiansen

E-post: lotta.fabricius-kristiansen@biodlarna.se

Telefon: 0142-48 20 04

eller

Föreningsutveckling, SV

Peter Wiborn,

E-post: peter.wiborn@sv.se

Telefon: 0708-55 30 75

Läs mer på:

www.sv.se/foreningsboxen

Ny kraft till Sveriges Eldsjälarna!

Studieförbundet Vuxenskolan, SV, sätter stort värde på samarbetet med Sveriges Biodlares Riksförbund, SBR, som medlemsorganisation. Som SBRs studieförbund erbjuder SV kompetensutveckling för alla biodlare, oavsett om man är nybörjare eller erfaren, bor i en stad eller på landsbygden. Våra lokalkontor finns där du bor, i hela Sverige. Förutom att arrangera studiecirklar erbjuder SV stöd till SBRs biodlarföreningar på olika sätt:

- Vi ger pedagogiskt stöd i verksamhetsutveckling och utbildningar för cirkelledare.
- Vi arrangerar kvalificerade utbildningar i processledning.
- Vi kan hjälpa till att utveckla kommunikationen med medlemmar och intressenter.
- Vi erbjuder arenor för samhällsdebatter, dialoger och samtal.
- Vi delar med oss av lång erfarenhet i arrangörskap av små och stora evenemang i olika projekt.
- Vi hjälper till i kontakt med alla de experter inom olika områden som finns i SVs nätverk.

- Vi är en professionell utbildnings- och utbildningspartner för föreningsutveckling.
- Vi utbildar och utvecklar styrelser, förtroendevalda och medlemmar.

Kontakta din lokala SV-avdelning. Du hittar oss på www.sv.se
Välkommen!

Medlemsnytta

Förutom samarbetet med SV finns det många fler fördelar med att vara medlem i SBR. Som medlem får du:

- Medlemsförsäkring
- Bitidningen 9 nr/år.
- Möjlighet att köpa förbundets burk-etiketter.

- Delta i förbundets verksamhet lokalt, regionalt och centralt.
- Hjälp och råd i biodlingsfrågor av konsulenterna.
- Handla till medlemspris i bibutiken.
- Möjlighet att ansluta sig till Biodlarnas gruppanslutning för Svenskt Sigill.
- Möjlighet att köpa EAN koder.
- Rabatt på utländska bitidningar.

- Möjlighet att teckna bisjukdomsförsäkring.
- Ansöka om Agrolkortet.
- Möjlighet till Juridisk hjälp via LRF Konsult.
- En branschorganisation som arbetar för att förbättra biodlingens villkor.
- En enorm glädje och tillfredsställelse tack vare dina bin.

**Vi har laddat upp inför säsongen med både stort & smått.
Du är välkommen med Din order / förfrågan.**

Biredskap 2014/15

*Joel Svenssons Vaxfabrik
Tele: 0431-43 00 55 - www.joelvax.se*

Har Du vår katalog - 14 ?
Om inte - Ring oss

Självvändande slungare,
finns i olika storlekar.

Glasburkar i plastpaket, pallpriser,
350, 500 samt 700gr.
Samt sexkantsburkar i olika storlekar.

Flexikupan - nu även i HLS

Månadens vara Juni /
Grovsil 137 K - 235:-Sek

Skälderhuskupan, en rejäl
kupa som tål tuffa tag.

Honungsslungare,
2-, 3-, 4-, 6-, 9-, 39-ramars.

Tappmaskin
med bord

Honungsetiketter - Vilken sort väljer Du ?

Joel Svenssons Vaxfabrik, Skälderhus, 266 94 Munka-Ljungby
Tel: 0431-430055, Fax:-431855, Det går även bra att beställa via tel, brev, mail eller fax.
Hemsida: www.joelvax.se, E-post: info@joelvax.se. Semesterstängt v.30-31
Frakt o exp.avgift tillkommer. Stängt Pingst - Midsommarafton samt lördagar i Juli.

Enkät om övervintringen

Den 3 maj lades enkäten om övervintringen 2014–2015 ut på nätet. Länk till den finns på SBR:s webbplats och det finns fortfarande möjlighet att besvara frågorna eftersom undersökningen pågår fram till och med 1 juni. De viktigaste resultaten från undersökningen kommer publiceras på SBR:s webbplats och i nästa numret av Bitidningen.

Oljevaxter och förluster

Sedan några år tillbaka har frågeformuläret om övervintringen innehållit frågor om huruvida bisamhällena haft drag på oljevaxter respektive majs under sommaren innan den efterföljande vintern. I Sverige finns endast få samhällen som haft drag på majs, så det går inte att säga något om samband med detta och förluster.

Vad gäller oljevaxter (raps och rybs) så visar data från undersökningarna avseende vintrarna 2012–2013 och 2013–2014 inte på större förluster hos biodlare vars samhällen hade drag på dessa växter sommaren 2012 respektive 2013, se figur 1. Inte heller i de övriga europeiska länderna, där det genomförts undersökning med samma frågeformulär, som här i Sverige, ser man några skillnader gällande förluster och drag på oljevaxter.

Resistens mot tau-fluvalinat

Resistens mot tau-fluvalinat (den aktiva substansen i Apistan) påvisades första gången i Sverige 2010. Sedan första fyndet, som var i Värmland, har resistens påvisats på flera andra håll i landet. Jag har ingen översikt över hur utbredd resistensen är i dag. Men jag skulle tro att den numera finns på många håll eftersom jag under våren har fått in rapporter om rätt stora förluster hos biodlare som endast använt Apistan. Jag har även nyligen genomfört tester i Östergötland som visar på resistens.

Innan behandling med Apistan genomförs kan det därför vara en bra idé att kolla om det förekommer resistens mot tau-fluvalinat i bigården. Information om hur man kan testa för resistens kan laddas ned från denna länk: www.bioplarna.se/lakemedel.

Vid misstanke om eller konstaterad resistens bör man sluta behandla med Apistan (eller åtminstone komplettera med annat) och sedan välja en kombination av olika andra medel och metoder. Att byta ut Apistan mot ett annat medel eller preparat och sedan i fortsättningen använda endast det medlet/preparatet är inte en hållbar lösning på sikt.

Bortskärning av drönaryngel

Varroakvalster föredrar drönaryngel framför arbetaryngel att föröka sig hos. Genom bortskärning av täckt drönaryngel ett antal gånger på försommaren kan kvalstermängden reduceras väsentligt. Att avlägsna täckt drönaryngel räcker sällan som enda bekämpningsåtgärd, men är ett mycket bra komplement till andra metoder. Information om bortskärning av drönaryngel och de olika sätt detta kan göras på finns på www.bioplarna.se/dronaryngel.

På möten och kurser får jag ofta frågor om bortskärning av drönaryngel och här nedan finns några exempel.

”Kommer inte bisamhällena må dåligt när man tar bort alla drönarna och kommer det finnas några drönare för parning av drottningar?”

Visst, om man skulle lyckas att plocka bort alla drönare ur samhällena skulle det nog stämma. Men så är ju inte fallet, det vill säga man plockar inte bort alla drönare, utan man tar bort ett överskott av drönaryngel som man manipulerat bisamhällena att fostra upp i den isatta drönarramen.

”Jag hittar inga kvalster i drönarynglet, så har bortskärning drönaryngel överhuvudtaget någon effekt?”

Tänk på att antal varroa fördubblas var tredje vecka, så ett kvalster i slutet av april kan vara en bra bit över 50 i mitten

av augusti. Om det dessutom finns ett invasionstryck av kvalster från grannbigårdar kan det röra sig om ännu fler.

Det har gjorts ett antal studier angående effektiviteten av drönaryngelbortskärning. Diagrammet i figur 2 visar resultatet från en studie som genomförts vid Cornell University i USA. På länken som angetts ovan redovisas resultat från fler andra studier (bl.a. från en studie som gjordes i fjol av Valters Brusbardis i Lettland), och det finns även fler frågor och svar om bortskärning av drönaryngel.

Instruktionsbigårdar

Sedan ett antal år tillbaka har det funnits några så kallade instruktionsbigårdar runt om i landet. Syftet med dessa har varit att de skulle användas för praktisk utbildnings- och demonstrationsverksamhet, framförallt vad gäller varroabekämpning med ekologiska bekämpningsmetoder. Några av de involverade biodlarföreningar har varit med i projektet under många år. De som varit med under längst tid är Hästveda, Södra Inland och Alvastra (som efter ett par års uppehåll nu är med igen).

I Hästveda biodlarförenings föreningsbigård har varroabekämpning gjorts med ekologiska bekämpningsmetoder sedan kvalster påvisades i bigården för drygt 15 år sedan. Varje år från 2002 och framåt har registrering gjorts såväl av det naturliga kvalsternedfallet som av nedfallet vid behandling av varroa. I figur 3 visas det genomsnittliga nedfallet av kvalster vid behandling under åren från och med 2002 till och med 2014. Av figurtexten framgår vilka behandlingar förutom drönaryngelbortskärning som gjorts de olika åren.

Vid sommaravslutningen 2014 i föreningsbigården tilldelades jag utmärkelsen ”Årets Drottning” som tack och uppskattning för många års uppföljning och utvärdering av föreningens bekämpning av varroakvalster. En utmärkelse som jag är mycket tacksam och hedrad över att få. Men som jag sade när jag tackade för utmärkelsen, så har jag ju egentligen bara sammanställt data, förutom att ha gett råd

om varroabekämpning. Det stora arbetet, som bidragit till att få fram de data som visar att varroa framgångsrikt kan bekämpas med ekologiska bekämpningsmetoder, har föreningens medlemmar gjort.

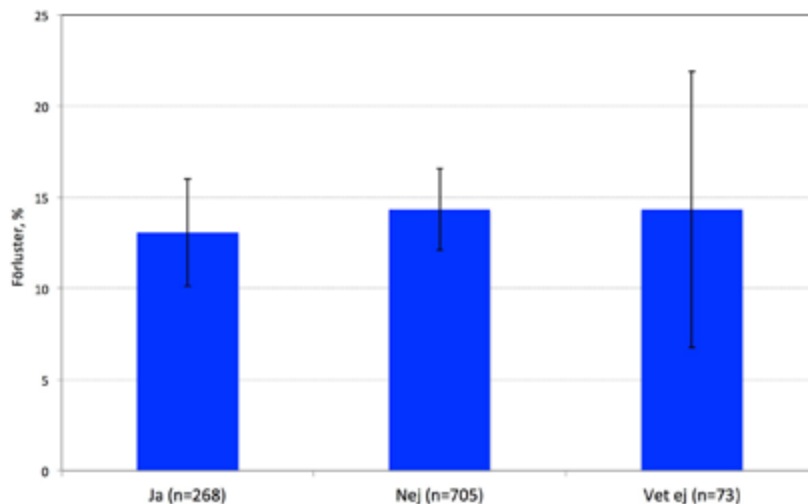
Det har varit ett stort nöje för mig att besöka föreningen och delta i träffarna i föreningens bigården, där biodlare i alla åldrar bidragit med sina kunskaper och erfarenheter. Tack så mycket, och en särskilt tack till föreningens ordförande, Ulf Westberg, som förutom sitt engagemang i föreningen varit varroainstruktör sedan ett antal år tillbaka.

Försöksvärdar till varroastudie sökes

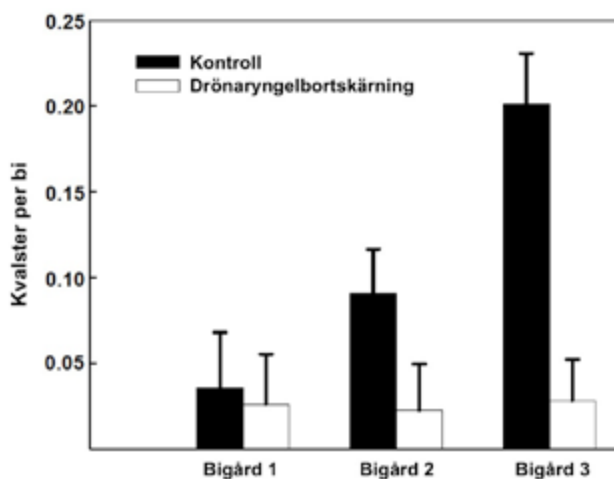
Uppskattning av angreppsgrad kan göras genom nedfallsundersökning, men även genom att undersöka kvalster på vuxna bin. Vad gäller det senare ger tvätt av bin för kvalster det säkraste resultatet. Men det är ganska arbetskrävande och kan inte genomföras direkt i bigården. Det har därför tagits fram metoder som innebär att man får svar direkt. Skakning av bin som "pudrats" med florsocker är en metod som använts sedan ett antal år tillbaka. En annan metod som under senare tiden har rönt ett visst intresse är skakning av bin i sprit, och nyligen har det tagits fram en metod där koldioxid används för att få kvalster att lossna från bin i ett biprov.

Frågan är hur säkra dessa metoder är, det vill säga hur stor andel av de kvalster som befinner sig på bina som man får "fram" genom de olika metoderna. En annan fråga är hur sambandet mellan kvalster på vuxna bin och kvalster i nedfallet ser ut.

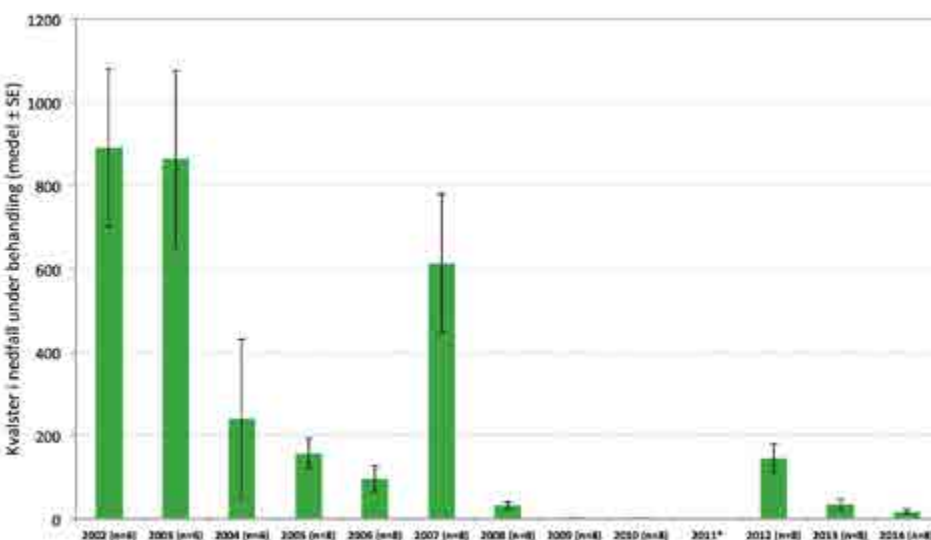
Den arbetsgrupp inom COLOSS som arbetar med frågor kring varroa har planerat en studie vars syfte är att ge bättre data för att kunna besvara ovannämnda frågor. Studien är tänkt att genomföras i många bigårdar och i ett antal länder. Vi söker därför biodlare som är intresserade av att vara med i projektet. Ifall du är intresserad så hör av dig till mig via mail: preben.kristiansen@biodlarna.se. Då skickar jag mer information och anvisningar om studien.

Figur 1. De genomsnittliga förlusterna 2013–2014 hos biodlare i Skåne, Halland, Kalmar, Västra Götaland, Östergötland, Södermanland, Örebro, Västmanland, Uppsala och Stockholm som svarade "Ja", "Nej" eller "Vet ej" på frågan om bisamhällena hade drag på oljevaxter 2013. N anger antal biodlare. De lodräta linjerna anger 95% konfidensintervall.

Figur 2. Resultat från en studie som genomförts vid Cornell University i USA. Ramar med täckt drönaryngel avlägsnades några gånger under säsongen i hälften av samhällena i varje bigård. I den andra hälften av samhällena (kontroll) avlägsnades inget drönaryngel. Staplarna visar hur många kvalster det fanns per bi i de två grupperna när alla samhällena var yngelfria på hösten. Efter Calderone, 2003.

Figur 3. Det genomsnittliga totala antal kvalster som fanns i nedfallet efter behandling i Håstveda föreningsbigård under åren 2002–2014. Förutom att det gjorts drönaryngelbortskärning varje år har behandling de olika åren genomförts med följande: 2002: myrsyra; 2003–2007: myrsyra och oxalsyra; 2009–2010 och 2012–2013: oxalsyra. År 2011 genomfördes ingen behandling med oxalsyra då angreppsgraden var väldigt låg. N anger antal samhällen.

BESTÄLLNING AV SBR:s burketiketter

Som medlem i SBR kan man, efter att man genomfört Bihusesyn och efter godkänd honungsbedömning, köpa SBR:s välkända etiketter. Honungsbedömningen ska vara gjord innevarande eller föregående år och kopia på honungsbedömningskortet skickas med beställningen om inte föreningen redan har skickat in bedömningsprotokollet.

Beställningsmallarna för SBR-etiketterna finns i tre utföranden. En för locketiketter, en för registrerade Sigill-biodlare samt en för **burketiketter för glasburk inkl. locksäkring samt för koniska plastburkar exkl. locksäkring (= denna blankett)**. Den raka etiketten till glasburk måste **alltid** kombineras med den tillhörande locksäkringen.

Jag önskar beställa raka etiketter till glasburk inkl. locksäkring (Art nr 09200 + 09201)

Jag önskar beställa böjda etiketter till plastburk exkl. locksäkring (Art nr 09203)

Pris: Rak etikett för glasburk inkl. locksäkring: 0,90 kr/st inkl moms. Portokostnader tillkommer.

Pris: Böjd etikett för plastburk exkl. locksäkring: 0,80 kr/st inkl moms. Portokostnader tillkommer.

Betalning sker mot faktura (utan faktureringsavgift) som skickas separat. **OBS! Ingen förskottsbetalning.**

Minsta beställning: 500 st etiketter/viktangivelse. Därefter 1000/1500/2000 etc. beroende på att det är 500 st etiketter/rulle.

Livsmedel ska enligt gällande bestämmelser vara märkta med s.k. identifikationsuppgifter:

1. Namn eller firmanamn
2. Adress eller tfn-nummer eller webbadress (omfattar både mailadress alternativt hemsidaadress).

På burketiketten finns plats för tre rader text med **max 30 tecken/rad inkl. mellanrum**.

Önskad text noteras i raderna här nedanför:

Om du har egna EAN-koder fyller du i dessa under aktuell viktangivelse här nedanför. Vill du beställa EAN-koder, se blanketten "Beställning av EAN-koder". Vill du beställa EAN-koder samtidigt med burketiketter, skriv ordet "beställt" i fältet för EAN-koder här nedanför. Fylls inte ngn EAN-kod i här nedanför, förses etiketterna med SBR:s allmänna EAN-kod för den viktangivelsen. På burketiketten finns på båda sidor ett vitt fält. I det vänstra trycks EAN-koden och i det högra ska "bäst före datum" noteras vid tappningen. Branschen rekommenderar en minsta hållbarhetstid på 2 år.

Här noteras antal för viktangivelsen som önskas:

	350 g <input type="text"/> st	500 g <input type="text"/> st	700 g <input type="text"/> st
Egen EAN-kod	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Leveransadress - leveranstid ca. 2 veckor från det datum beställningen ankommit till SBR.

Namn	<input type="text"/>		
Adress	<input type="text"/>		
Post nr	<input type="text"/>	Ort	<input type="text"/>
Medl nr	<input type="text"/>	Datum	<input type="text"/>
Underskrift	<input type="text"/>		

Digital underskrift accepteras när beställningen sänds per mail.

Blanketten skickas per mail till sbr@biodlarna.se eller per post till Sveriges Biodlares Riksförbund, Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge.

Vid ev. frågor kontakta SBR på tfn 0142 - 48 20 00 eller mail sbr@biodlarna.se.

Alla reklamationer (skadade eller felaktiga varor) ska göras inom två veckor från mottagen leverans.

BESTÄLLNING AV SBR:s LOCKETIKETTER

Som medlem i SBR kan man, efter att man genomfört Bihusesyn och efter godkänd honungsbedömning, köpa SBR:s välkända etiketter. Honungsbedömningen ska vara gjord innevarande eller föregående år. Kopia på bedömningskort bifogas beställningen, om inte föreningen redan har skickat bedömningsprotokollet till SBR.

Beställningsmallarna för SBR-etiketterna finns i tre utföranden. En för vanlig burketikett, en för registrerade Sigill-biodlare samt en för **locketiketter (= denna blankett)**.

Pris: 0,60 kr/st inkl moms. Portokostnader tillkommer.

Betalning sker mot faktura (utan faktureringsavgift) som skickas separat. **OBS! Ingen förskottsbetalning.**

Antal

Locketiketter: st   Minsta beställning: 500 st etiketter. Därefter 1000/1500/2000 etc.
Art nr 09206

På **locketiketten** ska namn och medlemsnummer i SBR tryckas. Locketiketten **ska alltid kombineras** med en **egen** burketikett med uppgifter om honungens beteckning, namn på producenten, adress eller tfn-nummer eller webbadress (omfattar både mailadress alternativt hemsidedress), nettovikt, förvaringsanvisningar och bäst före datum.

Önskad text noteras i raderna här nedanför (max 20 tecken/rad inkl mellanrum):

namn

medlemsnummer

Leveransadress - leveranstid ca: 2 veckor från det datum då beställningen ankommit SBR.

Namn

Adress

Post nr Ort

Medl nr Datum

Underskrift

Digital underskrift accepteras när beställningen sänds per mail.

Blanketten skickas per mail till sbr@biodlarna.se eller per post till Sveriges Biodlares Riksförbund, Borgmästaregatan 26 596 34 Skänninge.

Vid ev. frågor kontakta SBR på tfn 0142 - 48 20 00 eller mail sbr@biodlarna.se.

Alla reklamationer (skadade eller felaktiga varor) ska göras inom två veckor från mottagen leverans.

Beställ etiketter till honungsburkar

På sidorna 26 och 27 finns etikettbeställningsmallarna. Sista beställningsdatum innan semesterstängningen är 2 juli. Beställningarna skickas till: Maj-Britt Järnvall, maj-britt.jarnvall@biodlarna.se tel 0142-48 20 02.

Kansliet håller semesterstängt från 4/7 till och med 2/8 (vecka 28/29/30/31).

Program för Ligusticagruppen juni

Söndagen den 28 juni. Kalibreringsdag. Samtliga samhällen på Visingsö bedöms enligt Svensk Biavels metod. Samling vid stugan på Visingsö kl 11. Medtag något att grilla. Anmälan till: Lars Forsberg senast 23 juni tel. 0390-40464, mobil 073- 0517156 eller e-post: lars.forsberg-vo@telia.com

Anmäl era aktiviteter och få en broschyr

Hallå alla biodlarföreningar och distrikt! Nu har ni möjlighet att få 100 exemplar av broschyren "Nyfiken på bin?" som rekryteringsmaterial. Det enda ni behöver göra är att ni skickar in att ni ska medverka/arrangera någon utåtriktad aktivitet.

Anmälan er aktivitet till Maj-Britt Järnvall, maj-britt.jarnvall@biodlarna.se tel 0142-48 20 02.

Senast den 15 augusti måste hon ha beställningen.

Öppet hus i Sigtuna med tema bihälsa

Sigtuna honung kommer hålla öppet hus även under 2015. Den 4 juli slås portarna upp och årets tema är bihälsa.

Föreläsare är Preben Kristiansen, bihälsokonsulent, Eva Forsgren, SLU, och

Anna-Karin Johansson, Vendelbi.

Det kommer finnas utställare och en fotoutställning "Bin i närbild" fotograf Wiveka Johansson. Det blir också musikunderhållning under dagen.

Brev till Redaktionen

Några kommentarer till Henrik Hanssons brev om TBH-kupor i Bitidningen Nr 5, Maj 2015.

Du skriver, citat: "Det mest allvarliga anser jag vara varroakontrollen där både bekämpning och diagnos försvåras av konstruktionen."

Jag har både stapelkupor och TBH:er och utför samma varroakontroll och bekämpning i båda typerna av kupor. Botten i mina hembygda TBH-kupor är försedda med excenterlås. Jag kan alltså släppa ner botten några centimeter och sätta in en varroabricka för nedfallskontroll där precis som i stapelkuporna. Drönarutskärning fungerar också bra i TBH eftersom de flesta drönarcellerna byggs i ytterkanten av kakan och lätt kan skäras bort.

Oxalsyrebehandlingen gör jag genom

flustret/flusterhålen med en förångare. Här är det till och med lättare med TBH:n eftersom man inte får problem med bottenläckage av ångan.

Delvis utbyggda topplistor, där vaxkakan ännu inte fyllts med innehåll, kan sparas undan för att användas på samma sätt som utbyggda ramar i stapelkupor.

Du befarar, citat: "svärmbiodling". Min uppfattning är att om ett bisamhälle går i svärm eller ej beror mer på biodlarens skötsel än på kupertypen. Alla typer av kupor behöver ju en viss passning av svärmceller, platsbehov och så vidare.

Jag har passerat de 70 åren och börjar bli lite rädd om min rygg. TBH:n är lättare att arbeta med. Inga tunga lyft av skattlådor för att nå yngelrum och drönarramar. Allt arbete sker i en ergonomiskt bra höjd. För

att se hur det står till i kupan bara "bläddrar" jag mig fram bland kakorna och kan vid behov lyfta upp dem för inspektion.

Jag avvecklar nu mina stapelkupor och avyttrar slungan och en del annan utrustning jag varit tvungen att investera i tidigare. Materialkostnaden till min senaste TBH gick på cirka 500 kronor, vilket är betydligt billigare än en komplett stapelkupa med skattlådor.

Jag kan inte se TBH:n som en tillbakagång utan snarare ett nytt alternativ för biodlaren. Var och en måste givetvis ta sitt eget beslut beroende på sina syften med biodlingen.

Peter Drakenberg, Stallarholmen

Man får lära sig något nytt i varje nummer av Bitidningen.

I nummer 4 april 2015 är det en artikel om biskakaren. Det handlar om att ha koll på kvalsterläget.

Man skakar ner 300 av sina medarbetare,

bina, i en burk. Man ger dem en plågsam död genom att hälla på t-sprit och skaka om. Så ser man hur många kvalster som sjunker ner.

Förespråkarna för denna metod säger kallt att ändamålet helgar medlen. Jag håller

inte med. Jag tycker det är trist om jag råkar klämma ihjäl ett eller två bin vid hantering av ramarna.

Svante Schöblom

Distrikt

Grannndistrikt är välkomna

Norrbottnens distrikt *Sommarmöte* i Kalix lördag 25 juli. Kalix bf:s bigård och Vassholmen. Fika. Föredrag. Mat. Se nästa nummer för mer information.

Sjuhärads biodlardistrikt *Sommarmöte* sönd 28/6 kl 10 hos Ulricehamnortens biodlare. Kråkebo 321 Ulricehamn. Från Rv 40 mot Tvärred ca 4 km. Från Tvärred kör mot Ulricehamn. Gps-koordinat. 57,79018 13,36447.

Föreningar

Grannföreningar är välkomna

Dalslands södra Bf 30-31 maj *Nuntorpsdagarna*. 13 juni Torghandel i Brälanda kl 10-13. 28 juni Föreningsresa, se info på hemsidan. Träffar i föreningsbigården tisdagar jämn vecka från kl 18.

Hela programmet på: www.skaffabi.nu

Finspångsortens Bf Lördagen den 13 juni 2015 kl 13 *Sommarmöte* hos Anna-Britta och Benny Lodmyr, Marieberg Torstorp.

Gäsene-Herrljunga Bf Vi planerar för en *Bi-resa* den 13 juni. Återkommer med mera info. Föreningsbigården BjörkeKupan 18 juni kl 18:00 "sill & potäter".

Alla övriga torsd. Kl 18:00 *Bigårdsträff* vid BjörkeKupan.

Kristianstadsbygdens Bf kallar till *Sommarmöte*, tisdagen den 2 juni, kl. 18 till Aludden i Kristianstad i Drottningklubbens lokaler. Förutom diverse info med trevligt samkväm sker korvgrillning med kaffe o kaka och försäljning av föreningens lotteri med fina priser. Välkomna.

Mölnåls Bf *Allmänt möte* 2 juni kl 18.30 Långåker Hembygdsgård, Källered. Bigårdsbesök, information mm och servering.

Sollentuna Bf lörd 13/6 *Evas Dag* separat info kommer.

Sundbybergs och Spångaortens Bf *Veckoträffar* i föreningsbigården, Eggeby gård, varje onsdag kl 18, t o m 23 september. Varje möte inleds med en 15 minuters frågestund för

nybörjare. www.sundbybergsbf.se

Söderköpings och Norrköpings Bf *Sommarmöte* 27 juni kl 13 hos Birgitta och Sivar i Ekbacken.

Föreläsare Preben Kristiansen. Kaffe och lotterier. Medtag vinster till lotteriet.

10 st drottningar utlottas till Söderköpings medlemmar.

Södra Närke Bf *Uppföljningskurs i biodling med topplistkupor* 27 juni kl 9. Ledare Patrik Sellman. Vi besöker tre bigårdar och gör de åtgärder som behövs i respektive bigård. Anmälan snarast till: Eva Sääv: tapetseri@tapetseriosant.se eller 073-082 95 84. Kursavgift: 350 kronor inkl sopplunch och fika.

Södra Vätterbygdens Bf *Bussresa* 13 juni till HF i Mantorp, Biodlarnas hus i Skänninge, ett musteri samt en bigård i Östergötland. Start kl 8 från Rosellplast, Solåsvägen 20, Jönköping. Medtag fika. Deltagarna betalar egen lunch. Resans pris beroende på deltagarantalet (300:-?). Hemkomst Jönköping senast 20. Grannföreningars medlemmar är välkomna!

Anmälan senast 3 juni till rosellplast.ab@telia.com

Tidaholms Bf *Måndagsträffar* varje måndag kl 18 i föreningens bigård på Atollen under juni. Vi pratar om biodling och fikar tillsammans. Sö 5 juli *Sommarmöte* hos Ellinor.

Tomelilla Bf 4 juni kl 19 *Larvning*, Susanne o Bo Herou, korvgrillning mm.

18 juni kl 19 *Avläggare*, Kenneth Halvardsson. *Öppen kupa* var torsdagskväll kl 18 (om vädret tillåter). Detta är speciellt avsett för våra nybörjare. Vi undersöker binas mystiska värld med kunnig ciceron.

Varaortens Bf 25/6 *Korvgrillning* hos Börje Johansson, Bitterna kl 18.30. Gemensam avfärd från Torget i Vedum kl 18.00. Medtag kaffekorg.

Vikbolandets Bf *Extra årsmöte och sommarmöte* den 23 juni kl 18 vid Fristad Gästgiveri. Carl-Fredrik Tersmeden berättar om renoveringen av gästgiveriet. Sill och potatis serveras. Utlotning av drottningar. Extra årsmötet skall behandla nya stadgar och val av ordförande samt eventuella följdbeslut av dessa punkter.

Västra Frölunda Bf *Medlemsmöte* tors den 4 juni 2015 plats Sjöbergen klockan 18. *Medlemsmöte* torsdagen den 18 juni 2015 plats Sjöbergen klockan 18. Välkomna Styrelsen.

Växjöortens Bf 6 juni *100-års jubileum* kl 12-16. Tal av Marita Delvert, visning av bigården och "befolkad halmkupa" tipspromenad, ekokocken Erik Måneld lagar saffransgryta till självkostnadspris m.m

Tisdagar kl 17-19 träffas vi på *Bastanäs*.

Örebro Bf *Arbetsmöten och passning* onsdagar kl 17-19 i föreningsbigården i Karlslund (4 km väster om Örebro). Kontaktpersoner: Pasaga Ramic, 019-126799, Hans-Olov Andersson, 019-252108.

Örebro Bf *Sommarmöte* söndagen den 28 juni kl 11, föreningens bigård Karlslund. Tema "Svärkning". Medtag skyddskläder. Alla i distriktet är välkomna. Medtag matsäck

Örkelljunga Bf *Sommarmöte* hos Clas Torle Knäred 27/6 kl 10-12 vägbeskrivning ring 0708207303

Östra Sörmlands Bf *Sommarmöte* onsdag 10 juni klockslag och plats meddelas senare. Se www.ostrasormlandsbiodlare.se.

Vi minns

Svante Blixt

Åmåls Bf

John Axelsson

Växjöortens Bf

Börje Johansson

Röke Bf

Ivan Ljungström

Tveta Bf

Erik Fransson

Leif Krantz

Hästriket's biodlare

Gulli Johansson

Göteryd-Markaryds Bf

Vi tar vårt fulla ansvar för svensk honung!

Vi vill satsa på ekologisk honung!

- Vi köper gärna ekologisk honung då efterfrågan är stor från marknaden

- Erbjuder fördelaktiga trygghetsavtal
- Fortsatt bra ersättningsvillkor

- Stark ekonomisk grund
- Sprider kunskap via Honungsskolan
- Vi köper din honung året runt
- Depåträffar med intressanta föredragshållare
- Satsning på kampanjen "Svenska bin"

Kontakta oss redan idag!

Helena Linder, 0735-233 103

helena.linder@lindahlishandel.se

www.svenskabiprodukter.se

Magnus Spångberg, 0735-233 104

lagret@svenskhoneungsforadling.se

– Svensk –
Honungsförädling

– Svenska –
Biprodukter

Säljes material mm

Locketiketter. Flera sorter, enkelt att beställa, snabb leverans. www.honungsigillet.se

Biredskap Freddy Duwe, Vårsta Malmtorpsv. 19, 14771 Grödinge 070-5107054, info@freddyduwe.com Öppettider se www.freddyduwe.com

Bi&Biodlingstillbehör
Smedgatan 1, Svedala.
Östra Industriområdet (vid Moltex)
Öppet: April-September
Måndag 15-18. Lördag 9.30-11.30
Övriga tider efter överenskommelse
Tel 040-160032, 040-162080,
0708-955030, 0708-955025.
Återförsäljare för Joel Svensson.
Samma priser som i katalogen.

Biredskap, Järbo Biodlarservice.
Besök vår webbshop eller vår butik och se vad vi har att erbjuda. Tel.0290 70277. www.jarbobiodlarservice.se
info@jarbobiodlarservice

Light-line slunga uthyres.
Slungning och övrig hantering från "ram till tunna" uthyres, med eller utan bemanning. Info: Göran Dahlgren, Dahlgrens Bisyssla. 070-533 90 68 dahlgrenskran@telia.com

Nya eldrivna rostfria 4-ramars honungsslungor 4900:-. 12V - drivs av batteri med laddare eller adapter (ingår ej). Korgarna är 400 * 310 mm så en LN går dit enkelt. Slungan kan köras i båda riktningarna. Steglös hastighet - kan justeras under gång. ca 100 - 250 r/m. Inställbar tid upp till 5 min. Garanti 12 månader. Bild finns på www.argsommetbi.se
bjorn.gagner@gmail.com
070 3293262 alt Jonny 073 5233130

Köpes

Avläggare köpes i Skåne, även bikupa. 0736-106896

Bisamhälle önskas köpas snarast, g. Buckfast. LN el. Svea. Skee (Strömstad), 0526-27005, 004793804814

Bisamhällen

Avläggare Carnica på LN rammar med årets drottning Norrtälje 072-308 88 51.

Buckfast avläggare och drottningar. 070 60 60 760 www.bidrottningar.se

Avläggare säljes
Örebrotrakten Tel:0739825256
peter.bergqvist99@hotmail.com

Kupor utan bin LN inkl 20 ram, för svärmar och utökning, närheten av Katrineholm. 0731535535

Avläggare Buckfast med årsdrottning levereras i mitten av juni. 070-733 44 12, Enköping.

Avläggare och paketbin säljes. Carnica. Tel 070-586 39 01, www.katrinelundsbigard.se

Buckfastkomb x Anatoliska bergsbin. Glimma bigårdar. Berit och Kurt Janzon, 044-42828, 076-1135516.

Svea och LN. Drottningar 2014. 035-64037 (Halmstadsområdet)

Bidrottningar

Buckfastdrottningar
Hanöparade, friparade och oparade. Jan Eklund Kristianstad 0703542817

Buckfastdrott. från stationsparade mödrar parade på renparingsplats. I Åberg tel 0704670534. Säljs från juli.

Bidrott. ligustica. Parade på Visingsö parningstation 070-3220695 bengt.wagnstrom@telia.com

Buckfastdrottningar friparade och oparade. Tore Forsman 044-81807, 0706-214277

Elgondrottningar
Leif Strömberg 0581-13774
leif.biodlare@telia.com

Bidrott, gula Ita. Odl ef. stationsparade Dr. Inseminerade i mån av tillgång. K-H Lindqvist 070-6690809

Bidrott, gula, ita.
Odl efter renp sedan -62
Arne Håkansson 073-8058872

Banner-annons på hemsidan – biodlarna.se

Har du sett de små annonserna på vår hemsida? Du kan också annonsera där om du eller ditt företag önskar det. Du skickar ett original som har storleken 500x200 pixlar i GIF eller JPG-format med din beställning till anna.ahner@biodlarna.se
Kostnad är för närvarande 700 kr + moms för två månader. I din beställning klargör du hur många

månader du vill ha annonsen så får du en faktura.

Om du annonserar i Bitidningen med en annonsmängd som motsvarar minst en halvsides svartvit annons i varje nummer under ett år, eller beställer det, får du bannerannonsen på hemsidan utan extra kostnad. Kom överens med redaktören i så fall, anna.ahner@biodlarna.se

35 år med K.D.K DR. BUCKF. HANÖ-FP

DR är selekt. På temp-svärmtrog-honung. Vi har fått hanterbara bi utan slöja/handskar. Hanö par. 600 kr/st FP 400 kr/st + porto. Vid köp av 6 st FP får ni köpa 1s t Hanö för 400 kr. Till trädg. Beg Svea trädg kompl. Med bi och ny DR 3500 kr. Best i god tid juni-aug. Barbro-Ingmar Widen. 044-311388. 070-9275171

Honung köpes! Vi hämtar grovsilad honung hos Dig, lånar ut tunnor och palltankar. Snabb betalning - bästa marknadspris. Krav, ljung och skogs betalas extra.

Mats Karlsson 070-2094950
Göran Sundström 070-5664268

Flytande vinterfoder för bin från Belgosuc ligger nära honungens egen sammansättning av sockerarter och ger bina en optimal matsmältning. Har sedan många år sålts framgångsrikt i Europa.

Välj dunk 14kg, hink 14kg, pallcontainer (som du får behålla) 1000/1300kg eller bulkbil.

Dessa produkter finns även som EU-ekologiska.

Prova foderdeg 1 eller 2,5kg som drivfodring efter slutskattning.

Beställningsdatum:	26/6	10/7	24/7	7/8
Leveransdatum:	11-12/7	25-25/7	8-9/8	22-23/8

Bra fraktpriser – Öppet för avhämtning i Oskarström ovanstående helger.

BELGOSUC

Lustgårdens Biodling, Christer Ledel, tel 035 175590.

www.lustgarden.biz

FÖRBUNDEXPEDITIONEN

Borgmästaregatan 26, 59634 Skänninge
Tel: 0142-482000

Förbundssekreterare

Jonas Eriksson, 0142-482001
E-post: jonas.eriksson@bioblarna.se

Förbundsadministratör

Maj-Britt Järnvall, 0142-482002
E-post: maj-britt.jarvall@bioblarna.se

Ekonomiansvarig

Anette Irebro, 0142-482003
E-post: anette.irebro@bioblarna.se

Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter).
Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar).
Plusgiro: 86 85-0 (övriga betalningar).

Öppet: må-to: 08.00-16.00, fre: 08.00-14.00.
Lunchstängt 12.00 - 13.00.

BIHÅLSOKONSULENT

Preben Kristiansen. Tel 0142-482007.
E-post: preben.kristiansen@bioblarna.se

UTVECKLINGSKONSULENT

Peder Lilja

VIKARIERANDE UTVECKLINGSKONSULENT

Lotta Fabricius-Kristiansen. Tel 0142-482004.
lotta.fabricius-kristiansen@bioblarna.se

REDAKTÖR

Anna Ahner – anna.ahner@bioblarna.se
Storgatan 41 G, 69632 Askersund
0142-482006

Prenumeration på BITIDNINGEN
Tidningen är en medlemsförmån för medlem-
mar i SBR. Du kan också prenumerera separat
på Bitidningen. Du betalar då 500 kr för ett helår
(inom Sverige) på pg 86 85-0 till SBR.

Artiklar och mötesnotiser till BITIDNINGEN

Skickas till redaktörens adress. Författarna
ansvarar för innehållet i sina artiklar, som ej
behöver återge redaktionens eller förbundets
mening. Ett år efter utgivning av den tryckta
tidningen läggs denna ut på SBR:s hemsida
bioblarna.se

Annonser till BITIDNINGEN

Till Bitidningens redaktör. Se adresser och
telefon och e-post härintill. Annonsspriser se
information här nedan.

WEBBANSVARIG

Lotta Fabricius-Kristiansen, Tel 0142-482004.
lotta.fabricius-kristiansen@bioblarna.se

MODERATOR SBR:S FORUM

Mats Jedmo, 0705-633418
E-post: mats@vinningsstorp.se

SBR:s BIBLIOTEK

Ultunabiblioteket, SLU, Box 7071,
75007 UPPSALA. Tel vx 018-671000.
Låneböcker beställs genom ditt lokala bib-
liotek.

SBR STYRELSE

Förbundsordförande

Marita Delvert,
Grevgatan 35, 11453 STOCKHOLM
Tel. 0736-737428.
marita.delvert@bioblarna.se

Vice förbundsordförande

Sture Käll, Målskog,
56391 GRÄNNA. Tel 073-8345016.
sture.kall@bioblarna.se

Styrelseledamot: Lars Hellander,
Gustav III:s väg 80, 16837 Bromma.
Tel 070-2163390.
lars.hellander@bioblarna.se

Styrelseledamot: Monica Selling,
Dale Prästgård 305, 47492 Ellös. 073-8458515
monica.selling@bioblarna.se

Styrelseledamot: Ingmar Wahlström,
Östra Karsbo 502, 37045 Fågelmara.
Tel 070-9929330.
ingmar.wahlstrom@bioblarna.se

Styrelseledamot: Hanne Uddling,
Vansö Rosenborg, 64592 Strängnäs.
Tel 073-3341418
hanne.uddling@bioblarna.se

Styrelseledamot: Viktoria Bassani,
Lilla vägen 12, 23591 Vellinge. 0706-249672
viktoria.bassani@bioblarna.se

Styrelseledamot: Richard Brolin
Karlsgatan 24 A Lgh 1101, 53132 Lidköping
070-6692872. richard.brolin@bioblarna.se

Styrelseledamot: Ingevald Holmqvist,
Ostronstigen 8, 94135 Piteå. 070-3191451.
ingevald.holmqvist@bioblarna.se

Annonstaxa

KOMMERSIELLA ANNONSER

Ta kontakt med Bitidningens redaktion. anna.ahner@bioblarna.se
Tel 0142-482006.

Uppslag (två sidor): s/v 18.000:-, 4-färg 21.000:-.

Baksidan: format - hela sidan utom 7 cm överst av sidan: ej s/v, 4-färg 15.000:-.

Helsida (1/1): s/v 9.900:-, 4-färg 12.900:-.

Halvsida (1/2), format - 183 mm bred x 130 mm hög, 120 mm bred x 200 mm
hög, eller motsvarande: s/v 5.400:- 4-färg 7.400:-.

Kvartssida (1/4), format - 183 mm x 65 mm x 120 mm x 100 mm, 57 mm x 210
mm, eller motsvarande: s/v 3.000:-, 4-färg 5.000:-.

Åttondelssida (1/8), format - 120 mm x 50 mm, 57 mm x 105 mm: s/v 1.700:-,
4-färg 3.000:-.

Sextondelssida (1/16), format - 120 mm x 25 mm, 57 mm x 50 mm: s/v 600:-,
4-färg 1500:-.

Mini-annons (1/32), format - 57 mm x 25 mm: sv/ 300:-, ej färg.

Färgsidor. Färg kan erhållas på alla sidor.

Rabatter. 3 på varandra följande identiska annonser ger 10% rabatt. 6 på var-
andra följande ger 25%.

Annonsmaterialet lämnas normalt i färdigmonterad form med eventuella
bildfiler och i aktuella fall färgfördelade sådana på CD-skiva (glöm ej typsnitten).
Det kan också lämnas som positivt pappersoriginal eller som film. Om materialet
lämnas i form av manuskript och bildoriginal uttas scanningskostnad för bilder
med 100:-/sv-bild och 250:-/4f-bild. För åttondelssideannonser och större tillkom-
mer dessutom i sådant fall layoutkostnad efter överenskommelse.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn
taget till datum för manusstopp, om inte angivelse om senare publicering anges.

RADANNONSER

Radannonser placeras löpade efter varandra och tillsammans i slutet av tidningen
under huvudrubriken "Marknadsplatsen". De samlas under ämnesrubriker. Inga
bilder tas in här.

Utseende. Stilen är fast, 7,5 p DIN, och spaltbredden 42 mm. Det ger ca 30 bok-
stäver per rad. Minimistorleken på en radannons är 2 rader/50 kr. De första 1-3
orden i annonsen blir i fetare stil. Det normala avståndet mellan två annonser
är en blankrad.

Betalning. Radannonser skall betalas in i förskott via plusgirot. Beta i god tid
så att annonsen kommer fram före manusstopp.

Pris: 25:-/rad. På radannonser ges ingen mängdrabatt.

Storlekar: Exempel: 2 rader (- 60 bokstäver) - 50:-, 3 rader (ca 61-90 bokstäver)
- 75:- och 4 rader (ca 91-120 bokstäver) - 100:- kr.

Gratis. Två radannonser/år om högst 3 rader är gratis för medlem.

Annonsmaterial. Radannonserna skickas via plusgiro till SBR, pg 86 85-0, med
annonstexten angiven på blanketten. Ange antalet rader och antalet bokstäver.
Radannonser som inte får plats på meddelanderutan på inbetalningskortet
kompletteras med separat inskickad annonstext, via e-post eller brev. Betalning
kan också ske via plusgiro eller bank över internet. Då behövs separat inskickad
text med e-post, med uppgifter så att betalning och text kan identifieras att höra
ihop. Ange noga på inbetalningskortet då sådant används och med annonstext,
om denna skickas separat, så att dessa kan identifieras att höra ihop.

Publicering. Om inget annat anges tas annonsen in i nästkommande nummer
med hänsyn taget till ankomsten och manusstopp.

Posttidning B — Bitidningen

Tryckort: Vimmerby

**Obeställbar tidning återsändes till SBR:s exp.,
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skånninge.**

Dit anmäles även adressändringar.

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med den nya adressen angiven på tidningens framsida, dvs ej på adressidan.

Ett enkelt val!

Bifor är ett färdigt invintringsfoder som du köper i hinkar och placerar över kupornas foderhåll.

Betydligt enklare än att göra egen sockerlösning!

Dessutom innehåller Bifor bara 25% vatten.

Det minskar kondensen i kupan och gör att bina sparar energi under vintern. Eftersom Bifor är en helt ren produkt som innehåller inverterat socker, dvs lika delar glukos och fruktos, minskar också risken för föroreningar, sjukdomar och vinterförluster.

Ett enkelt val, eller hur?

Bifor®

 Nordic Sugar
Member of Nordzucker Group

Nordic Sugar AB, 205 04 Malmö. Tel 040-53 70 00
www.nordicsugar.com